

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D.
Dopisi: enostopna mm vrsta
nakrat 50 para, večkrat popus

JUGOSLAV

Plačano do:
P. n. Licejalna knjižnica
Pavšalni franko
Ljubljana.
Uredništvo:
Wolfova ulica 1/L. Telefon 33.
Uprava:
Trg 8. Telefon 1.
pisi se ne vračajo.
ajem je priložiti znata
za odgovor.

Situacija na bližnjem vzhodu.

TURCIJA ČAKA. — RUSKA SOVJETSKA VLADA NE PRIZNAVA TUJEGA REŽIMA. — OJAČENJE ANGLEŠKIH ČET. — PREKINJEN PROMET V DARDANELAH. — ANGLIJA ZAHTEVA NEVTRALIZACIJO MORSKIH OŽIN.

Adana, 23. sept. (Izv.) Iz turških virov poročajo: Angorska vlada se bo ogibala nasilnih odredb, dokler ne bodo njeni zaključki pariške konference. Ako bi se pa zavezniški ne zedinili glede turških zahtev, bi bila neizogibna akcija kemalistične armade, da zavzame Trakijo in Carigrad.

London, 23. sept. (Izv.) V brezzični brzojavki iz Moskve izjavlja ruska sovjetska vlada, da ne pristane na odprtje Dardanel za vojne ladje vseh držav, niti na kontrolo Velike Britanije nad morskimi ožinami brez sporazuma s državami, ki imajo ob Črnem morju svoje življenjske interese. Sovjetska vlada ne priznava nobenega režima, ki bi se vsilil, ne da bi bila prej vprašana za mnenje Rusije. Ruska vlada poudarja, da imajo glasom rusko - turškega dogovora, sklenjenega leta 1921 v Moskvi, edinele ob Črnem morju ležeče države položiti končnoveljavni mednarodni statut, in to so Rusija, Turčija, Ukrajina in Gruzija. Te države bodo vstrajale na tem stališču, tudi ako bi morale nastopiti zoper vojaške akcije zavezniškov, bodisi na kopnem, bodisi na morju.

Beograd, 23. sept. (Izv.) »Times« poročajo iz Canaka od 21. t. m.: Mesto je začelo glavni stan angleških čet, ki utrjujejo svoje postojanke. Napovedujejo prihod turških konjeničskih oddelkov proti nevtralnemu pasu. Angleški častniki so turškemu poveljstvu izročili na njegovo prošnjo natančni opis nevtralnega pasa. Francoske in italijanske čete so se danes umaknile na evropski obal in se nahajajo na otoku Kalipolju. Angleškim četam dohajajo v nemer ojačenja.

New York, 23. sept. (Izv.) Carigradski dopisnik agencije Associated Press brzojavljaj: Promet med Carigradom in Črnim morjem, kakor tudi med otoki Marmarskega morja in Dardanelami je ustavljen. Neka časopisna agencija do-

znava, da angleške vojne ladje obstreljujejo vsako ladjo, ki se ne pokorava prepovedi.

London, 23. sept. (Izv.) Ministrski predsednik Lloyd George je zastopnikom časopisja poročal o položaju na bližnjem vzhodu, pri čemer je poudarjal važnost svobode morskimi ožin in morji, ki naj tvorijo bistveni pogoj za svetovni mir. Nastopil je za to, da se postavi Dardanele in Bospor pod varstvo društva narodov.

London, 23. sept. (Izv.) Reuterjev urad priobčuje vest o stališču angleške vlade v orientalskem vprašanju, v kateri se poudarja, da bodo le kemalisti krivi, ako se vname vojna. Ako bodo kemalisti spoštovali nevtralni pas, ne more priti do vojne. Vest pravi nadalje, da zahteva Anglija dejansko nevtralizacijo morskimi ožin in gotova jamstva za svobodno plovidbo parnikov vseh držav pod zaščito društva narodov ali kake druge slične ustanove.

Atene, 23. sept. (Izv.) Tu je bila odkrita zarota, ki je nameravala strmoglaviti sedanji režim v državi. Policija je aretirala vojaškega zdravnika Korylosa. Govori se o nadaljnjih aretacijah. Vladi zvesto časopisje zahteva, naj se proglasi vojno stanje.

London, 23. sept. (Izv.) Kakor doznava Reuterjev urad, ne namerava angleška vlada začeti sovražnosti, dasi je pomnožila svoje čete in ojačila obrambo v zaščito Dardanel in Bospora. Po njenem mnenju utegne priti do vojne, ako kemalistične čete napadejo nevtralnno ozemlje. Ključ za položaj je torej v rokah Mustafa Kemal paše. Velika Britanija zasleduje politiko spravljivosti. Njen največji interes je doseči nevtralizacijo morskimi ožin in popolno jamstvo svobodne plovidbe za vse dežele.

London, 23. sept. (Izv.) Reuterjev urad javlja iz Carigrada, da se kemalistične čete zbirajo pri Ismidu, kjer se nahaja tudi Mustafa Kemal paša.

Turki dobe Carigrad in Trakijo?

ORJENTSKA KONFERENCA ZA UGODITEV TERITORIJALNIH ZAHTEV TURCIJE. — CARIGRAD IN TRAKIJA POD TURŠKO SUVERENITETO A POD KONTROLO ZAVEZNIKOV.

Pariz, 23. sept. (Izv.) Drugi dan orientalske konference je prišlo do važnega zbližanja stališč Francije in Italije na eni ter Anglije na drugi strani. Po sklepu sej je zastopnik Agence Havas zadobil vtis, da poteka pogajanja uspešno in da se bodo mogle že jutri zaključiti. Francoski in italijanski zastopniki smatrajo za umestno, da se dajo Turkom takoj zagotovila glede njihovih teritorialnih zahtev, dočim želi lord Curzon, naj se vse izpremembe sevešne mirovne pogodbe formulirajo šele

med mirovnimi pogajanjmi. Nikako sporočilo zavezniškov ne bo imelo značaj grožnje in tudi ne bo pretlo s sankcijami. Glede pridelitve Trakije in Carigrada Turčiji, se bodo na konferenci zbrani zastopniki prejkone soglasno izrekli za to, naj se sestavi statut, ki bo zahteval turško suverenost, vendar pod kontrolo društva narodov. V Carigradu se vzpostavi popolna avtoriteta sultana. Zavezniške čete zapuste mesto. Primerne odredbe se izdajo tudi v svrhu zaščite krščanskih manjšin.

Spor med Pašićem in dr. Ninčičem.

PAŠIĆ ZA FRANCOSKO, DR. NINČIĆ ZA ANGLEŠKO ORJENTACIJO V VPRAŠANJU BLIŽNJEGA VZHODA.

Beograd, 23. sept. (Izv.) Vlada dostaj se ni sprejela nobenega sklepa v vprašanju naše zunanje politike. Ministr zunanjih poslov dr. Ninčič je v Londonu in Parizu najprej sam razpravljaj z angleškimi, oziroma francoskimi državniki. Medtem pa je dospel v Pariz ministrski predsednik Pašić, ki se v nekaterih točkah ni strinjal z zunanji ministrom. Dr. Ninčič je o tem poročal vladi, ni pa mogel navesti, na kaj se nanašajo Pašićevi ugovori. Vlada zato pričakuje natančnega poročila od mini-

strskega predsednika Pašića, eventualno tudi njegovega povratka, da se položaj razčisti. Beograd, 23. sept. (Izv.) Danes so se tu razširale govorice, da krona in ministrski predsednik Pašić ne odobravata angleške orijentacije ministra zunanjih poslov dr. Ninčiča v vprašanju bližnjega vzhoda. Govori se, da bo zunanji minister dr. Ninčič iz tega izvajal posledice. Vodstvo pogajanj glede zunanje politike je že vzel v svoje roke ministrski predsednik Pašić sam.

Jugoslovansko-avstrijska meja definitivno določena.

Gradec, 23. sept. (Izv.) Mešana komisija v svrhu izvedbe dogovora z Jugoslavijo glede malega obmejnegu prometa je ta teden končala svoja dela na štajerski meji in ga sedaj nadaljuje na koroško-jugoslovanskem odseku. Prebivalci obeh držav posvečajo razmejnitvi živahno pažnjo, ker je razmejnitev zanje važna, posebno iz gospodarskih razlogov. Pričakovati je, da se po zaključku potrebnih poizvedb začne končnoveljavna pogajanja komisije, kar se zgodi prejkone prve dni meseca oktobra.

Gradec, 23. sept. (Izv.) Avstrijsko-jugoslovanska meja je sedaj končnoveljavno določena in je bila s strani avstrijsko-jugoslovanskega razmejitveno-

ga odseka odredjena izročitev, oziroma prevzem Avstriji oziroma Jugoslaviji prisojenega ozemlja, v kolikor se to še ni zgodilo.

VENDAR ENKRATI!

Beograd, 23. sept. (Izv.) Imunitetni odbor narodne skupščine ima prihodnje dni sejo, za katero se je nabralo mnogo gradiva, ker je minister že pred enim letom zahteval, naj se več poslancev izroči sodišču, o čemer pa odbor doslej ni utegnil razpravljati. Pravosodni minister zahteva naj se med drugim izroči sodišču tudi poslanci Stojan Protić, Momčilo Ivanić in Stj. Radić.

POVRATEK KRALJEVE DVOJICE.

Beograd, 23. sept. (Izv.) Po poročilih, ki jih je prejel dvorni maršal iz Pariza, se povrne kraljeva dvojica v Beograd tekot petih dni. Vlada je bila obveščena, da se vrneta kralj Aleksander in kraljica Marija v Beograd šele koncem tega meseca, ker se bosta med potovanjem mudila par dni v Zagrebu.

Beograd, 23. sept. (Izv.) Kralj Aleksander in kraljica Marija, ki se koncem prihodnjega tedna povrneti v Beograd, odpotujeta sredi oktobra v Bukarešto, kjer se bosta udeležila kronanja romunskega kralja Ferdinanda. Nato se eventualno odpeljeta v novembru v Dalmacijo in ostaneta nekaj časa v Dubrovniku.

POVRATEK PAŠIĆA IN DR. NINČIĆA.

Beograd, 23. sept. (Izv.) Vlada je prejela iz Pariza poročilo, da odputujeta ministrski predsednik Pašić in minister zunanjih poslov dr. Ninčič v sredo iz Pariza v domovino.

DEMOKRATI PROTI ZAKONU O DRAGINSKIH DOKLADAH DRŽ. NAMEŠCENCEM.

Beograd, 23. sept. (Izv.) Ker vse kaže, da se bodo razpravljanja o uradniškem zakonu zavlekla, prevladuje v vladi mnenje, naj se poprej reši poseben zakon o draginskih dokladah za uradništvo. Ta zakon naj bi bil tako stiliziran, da bi se mogle draginske doklade za uradnike vsak mesec regulirati v razmerju z naraščajočo draginjo. Finančni minister dr. Kumanudi bržkone ne bo pristal na ta načrt.

PRESTOPKI BANK O POSLOVANJU Z DEVIZAMI IN VALUTAMI.

Beograd, 23. sept. (Izv.) Inspektor v finančnem ministru Matković se je podal v spremstvu še enega inspektorja v Sarajevo, da bo tamkaj nadzoroval poslovanje pooblaščenih bank. Po poročilih, ki so dospela doslej, je možno ugotoviti, da bo več bank kaznovanih radi nepravilnega poslovanja v trgovini z valutami in devizami.

VLADA PROSI ZA NOVO POSOJLO PRI NARODNI BANKI.

Beograd, 23. sept. (Izv.) Zastopnik ministrskega predsednika Timotijević je imel včeraj konferenco s prometnim ministrom Stanićem in ministrom za vojno in mornarico generalom Vasićem z upravnim svetom Narodne banke, na kateri je obrazložil potrebo vlade, da ji Narodna banka dovoli posojilo 200 do 300 milijonov dinarjev kot obratno glavnicu za aprovizacijske svrhe. — Upravni svet Narodne banke je danes o tem razpravljaj. Kakor se doznava, bo najbrže ugodil tej prošnji in dovolil vladi potrebno posojilo.

KONSOLIDACIJA RAZMER NA BOLGARSKEM.

Beograd, 23. sept. (Izv.) »Novosti« poročajo iz Caribroda: Po nekaterih doslej še nepotrjenih vesteh se je vršil snoči v Sofiji ministrski svet, na katerem so razpravljali o razveljavitvi sklepa, naj se zapro vsi voditelji opozicijskih skupin. Prejšnji sklep vlade o aretaciji voditeljev opozicijskega zadržanih v Trnovem in druge vesti so napravile zelo slab utis na pristaje opozicije. Predlog za razveljajenje tega sklepa je izšel iz sredine pristašev ministrskega predsednika Stambolijskega. Po daljši debati je bil predlog za razveljajenje sprejet, s čemer odpada podlaga za obožbo, da so voditelji strank opozicije krivi krvavih spopadov od pretekle nedelje in da se imajo zaradi tega izročiti sodišču. Z druge strani javljajo, da so bili bivši minister Danev in tovariši že včeraj izpuščeni na svobodo.

IRSKA USTAVA SPREJETA.

Dublin, 22. sept. (Izv.) Irski državni zbor je sprejel v drugem čitanju ustavni zakon z 87 proti 60 glasovom.

Borzna poročila.

Curich, 23. septembra. Berlin 0,385, New York 536, London 23.64, Pariz 40.725, Milan 22.525, Praga 16.90, Budimpešta 0.215, Zagreb 1.825, Bukarešta 3.20, Varšava 0.05, Dunaj 0.0075, avstrijske krone 0.00875.

Berlin, 23. septembra. Dunaj 1.805, Budimpešta 57.92, Milan 5942.53, Praga 4394.50, Pariz 10736.55, London 6217.20, New York 1405.74, Curich 36.387.

Beograd, 23. septembra. Današnja borza ni poslovala, ker beogradska borza od slej ob sobotah sploh ne bo več otvorena. Zagreb, 23. septembra. Zagrebska borza danes ni poslovala.

Kako nastajajo stranke?

Med »jutrom« in »Narodom« se je pričela zanimiva debata, zakaj in kako je nastala narodno-socialistična stranka. Vprašanje je načelne važnosti in je popolnoma egaino, katere stranke se tiče. Predvsem dokazuje ta prepis, da se je pričela slovenska demokratska stranka s strahom zavedati svojega popolnega razkroja, ki ga je izguba ljubljanske občine samo pospešila in, kar je še večje važnosti, da je med velikim delom inteligence zavladala popolna breznačelnost, površnost v mišljenju in polovičarska naobrazba v politiki.

Iz česa se more roditi stranka? V mislih imamo stranko, ki je zgrajena na trdni in solidni podlagi. Res, da je mogoča trenutna strankarska tvorba, ki jo usvari ta ali ona oseba iz oportunitete ali kljubovalnosti, toda taka tvorba nosi znake smrti že ob svojem rojstvu. Velika in močna b o j n a organizacija se more razviti le iz ideje, ki je potem nekako zariše vsega strankinega organizma, podlago pa ji more dati tudi izredna sila gospodarskih razmer, kar smo videli po vojni v Rusiji. Vendar je tista organizacija silnejša, ki vse svoje gospodarsko in socialno delo uravnava iz določenih etično-miselnih vidikov. Da pojasnimo na konkretnih primerih. Demokratska stranka ima svoj program in vsi narodi imajo demokratske stranke, ki so si duševno sorodne ter tvorijo svoje posebno internacionalno, če tudi ni organizatorično izražena. Ako dames pri vseh narodih prehaja ta stranka v manjšino, mora biti krivda le v tem, da se je idejno in socialno preživela.

Ali vzemimo socialistične stranke, ki so tudi mednarodni pojav. Socializem zahteva od človeka popoln preobrat v mišljenju in kot nujno posledico tega tudi gospodarski preokret. Dosleden socialist in načelno vzgojen demokrat nimata skupne idejne osnove, kajti tudi takozvana naprednost je pri socialistu nekaj bistveno drugega, kakor pri demokratu. Spomnimo se samo na socialistično urejeno šolstvo in pa na sedanje šolstvo, ki je v večini držav pri-krojeno v smislu demokratičnih tendenc, to je v duhu militarizma in kapitalizma. V razumevanju tega je treba le prečitati poljubno ljudsko-šolsko čitanke in slika reakcionarstva je popolna.

Ako je govoril dr. Žerjav o narodno-socialistični stranki kot o muhi enodnevni, je s tem dokazal svoje precej nezadno socialno-politično znanje. Narodno-socialna organizacija v okvirju demokratske stranke bi bila nezmisel, ker nekaj socialnega čuta ima vsak človek in bi bila taka organizacija v danem slučaju res le levo krilo demokratov. Kakor hitro pa je bila ustanovljena narodno-socialistična stranka, je s tem sprejela vse idejne in socialne temelje socializma in živela bo toliko časa, dokler bo stala v borbi za ta načela. Tudi demokraci bi lahko izkazovali uspešnejšo politično bilanco, če bi poznali več načelnosti in doslednosti, pa manj praznega besedičenja o naprednosti, ki je ne morejo prav nikjer pokazati.

Poglejmo še druge stranke! Komunisti je mednarodno povojno gibanje. Komunist je miseln in ekonomsko vseskozi napreden človek, revolucionar in vendar jih demokraci preganjajo. Zakaj očitajo tedaj narodnim socialistom, da so izdali naprednost, ako povejo demokratom, kar jim gre?

Velike politične organizacije imajo tudi krščanski socialisti, zlasti Centrum v Nemčiji in popolari v Italiji, pa tudi v drugih državah. Idejno ozadje je versko, skrajno levo krilo pa je v ekonomskem oziroma socialistično, ki se je med Slovenci udeleževalo po dr. Kreku in njegovih učencih.

Klasična primera, kako se stranke ne sme ustanjavljati, so pri nas samostojni. Poželetski liberalci niso znali dati stranki miseln in gospodarske podlage, ki jo zahtevajo interesi kmeškega ljudstva, zato so ves čas živeli od oportunistične politike, ki jim je tudi že izkopala politični grob.

Iz tega lahko povzamemo, da temeljijo vse velike stranke na idejni podlagi, ki je v jedru vedno mednarodnega značaja. Odkritosrčnost, poštenost in načelna doslednost je najboljši varuh vsake stranke in organizacije. Kdor pre-svoja stranke po osebah, kaže le svojo politično intertornost, še bolj pa je v zmoti politični voditelj, ki samega sebe identificira s stranko. Oseba lahko tarabila in diskreditira idejo, uničiti pa je ne more, ako je — prava.

Fašisti hočejo zavleči rešitev reškega vprašanja.

FAŠISTOVSKA DEPUTACIJA V RIMU. — FAŠISTI HOČEJO NA REKI IZSILITI NOVE VOLITVE.

Kraljevica, 23. sept. (Izv.) Iz zanesljivih virov se doznava, da je deputacija Rečanov, ki ji načelujejo Radinich, Pasich in italijanski fašistovski poslanec Dudan in katera se te dni mudi v Rimu, zahtevala od italijanske vlade, naj ne dovoli, da bi za čas sej in poslovanja paritetne komisije vkorakale na Reko jugoslovanske čete. Fašisti prav dobro vedo, da bi to pomenilo konec njihove-mu divljanju. Vedo pa tudi, da se brez naših čet ne more tamkaj ohraniti red. Deputacija se odpelje iz Rima z mnogoštevilnimi obljubami. Ako ne varajo vsa znamenja, more vendarle priti do podpis konvencije, ki je bila sklenjena v St. Margheriti. To dokazuje tudi članek v včerajšnji reški »Vedetti«, ki v

dopisu iz Rima obožuje jugoslovansko vlado, da se brani podpisati omenjeni pogodbo. Italijanska vlada je baje volja na pogodbo takoj podpisati. Fašisti se vedno trdno upajo, da se jim bo posrečilo, podpis pogodbe zavleči in s tem odgoditi rešitev reškega vprašanja za negotov čas. Fašistovska poslanca Dudan in De Stefani sta v živahnih stikih z načelnikom stranke Mussolinijem, ki delajo skupno na tem, da oficijelni Italiji prepreči podpis pogodbe, sklenjene v St. Margheriti. Italijanski fašisti na Reki groze poslancem in večini reške konstituantne, da bi jih prisilili k odstopu. Na ta način hočejo spraviti ob veljavo reško konstituinto in izvesti nove volitve, seveda na svoj način.

ZELEZNIŠKI SPORAZUM MED JUGOSLAVIJO IN GRŠKO.

Beograd, 23. sept. (Izv.) Prometno ministru je prejelo od grškega ministra za promet sporočilo, da pride te dni v Beograd. Njegov potovanje ima namen, doseči sporazum med Jugoslavijo in Grčijo pri gradbi vzhodnih železnic.

PRED REŠITVIJO APERE KRALJEVIČA GJORDJE.

Beograd, 23. sept. (Izv.) Vlada bo morala prihodnji teden zavzeti končnoveljavno stališče v zadevi princa Gjor-dje. Kakor se doznava, namerava vlada sklicati kronski svet, ki naj se sestane koncem prihodnjega tedna v Beograd, ko bosta v prestolnici navzoča že tudi kralj Aleksander in ministrski pred-sed-

nik Pašić. Do sestanka kronskega sveta bo vlada zbrala vse potrebne podatke o korakih, ki jih je napravila v pogledu rešitve te mučne zadeve. Vlada bo tudi zahtevala izpoved adjutantov kraljevičevih in ostalih oseb, ki so bile v njegovi okolici.

ROMUNSKA MOBILIZIRA

Beograd, 23. sept. (Izv.) »Politika« javlja iz Bukarešte: Romunska vlada je odredila mobilizacijo enega armadnega zbora v mejah predvojne Romunije. Vlada je danes izjavila, da ni ta mobilizacija v nobeni zvezi z dogodki v Mali Aziji, ampak da so čete poklicane pod orožje zaradi vzdrževanja reda in udeležbe pri pregledovanju čet povodom kronanja romunskega kralja Ferdinanda.

Rusko-turška zveza.

Sedanja kriza v bližnjem orijentu kaže, kako prav imajo oni angleški politiki, ki skeptično gledajo na bodočo usodo britanskih dominijonov v Aziji. Sicer je zmaga antante odstranila nemško-turško nevarnost, ki je s svojo koncepcijo »Berlin-Bagdad« resno in vedno bolj ogrožala angleške interese, toda na njeno mesto je sedaj stopila rusko-turška zveza, ki gotovo ni manj nevarna od prejšnje.

Anglija se je od vsega početka zavedala, da pomeni sovjetski režim zanj največjo nevarnost. Boljševiška vlada ni nikdar skrivala svojega namena, s komunističnim prevratom uničiti vsako tuje gospodstvo v Aziji. Kadarkoli je hotela Anglija diplomatsko ali z vojaško silo nastopiti proti sovjetski, je moskovska vlada odgovorila s to grožnjo. Londonska vlada je bila čisto prisiljena za mir v svojih azijskih zemljah dajati sovjetskom različne koncesije, s katerimi se je sovjetski vladi posveščeno legalizirati svoj režim med evropskimi državami. Če pomislimo, da je Anglija prva prelomila blokado sovjetske Rusije in dala inicijativo za sklepanje trgovskih pogodb s sovjetsko Rusijo, potem mora biti vsakomur jasno, da je storila ravno Anglija današnjemu sistemu v Rusiji neprecenljive zasluge.

S to svojo politiko pa ni mogla za stalno zavarovati svojih pokrajin v Aziji. Boljševiki ne spadajo ravno med one kontrahente, ki bi izpolnjevali svoje obveznosti in držali svoje obljube. Že marca meseca 1921 so sklenili politično in obrambno zvezo z voditeljem turških nacionalistov in poveljnikom njihovih čet Kemal pašo. Samo po sebi je jasno, da je ostrina te zveze naperjena v prvi vrsti proti angleškemu gospodstvu v Orijentu. Pri tem pa so sovjeti vedeli, da si s zvezo s Kemal pašo zavarujejo svoj hrbet v Kavkazu, kateri je ogrožen od ekspanzivnih sil Turčije, ki gravitirajo na severovzhod in ki so že davno pomenjale za Rusijo stalno nevarnost. Znano je, da je ruska politika vedno zasledovala popolnoma druge cilje, kot turška, s katero se je nahajala v večnem razporu.

Sosedno razmerje med Rusijo-Ukrajino in Turčijo so spremljali večni boji. Že to kaže, kako nenaravna je sedanja zveza. Ni dvoma, da je Kemal paša, prepričan, da sedanja zveza z Rusijo ne more dolgo trajati in da jo je sklenil le z ozirom na trenutne skupne interese s sovjeti proti Angliji, katere išče na Kavkazu pripravne baze za svojo politiko v Orijentu. Turčija gotovo

ne more z ljubeznijo gledati na angleško stremljenje, ki teži za utrditvijo angleške moči na kavkaških pobrežjih mestih, ki naj bi bila operacijska izhodišča angleške politike v smislu »nemške bagdadske črte. Če bi se Angliji posrečilo ta načrt, potem bi bilo koncentrično prodiranje proti Indiji Turkom onemogočeno in moteno bi bilo tudi utrjevanje idejne zveze s pristajši islama, pri katerih je Kemal paša tako popularen, da ga smatrajo za novega proroka.

Ni menda treba posebno poudarjati, zakaj je glavna turška ofenziva naperjena proti Carigradu. Poleg tega, da je v Carigradu ključ do Dardanel, je to mesto Turkom ravno tako sveto in drago, kot na primer Rusom Moskva. Morda je napravila Evropa veliko napako, ko je ranila turško religioznost na tem najobčutljivejšem mestu in morda je turški narod s tem za vedno odbila od evropske kulture.

Opozorili smo že na to, da rusko-turška zveza ni naravna, ker ne odgovarja socialno-političnim interesom obeh držav. Sklenjena je bila samo zato, ker je Kemalova popularnost v Aziji največji protitež angleškemu vplivu, katerega ravnotako sovražijo Turki, kot boljševiki. Dalekovidni Kemal pa ni šel v prijateljskih stikih s sovjeti dalje, kakor pripušča turški interes. Z vso energijo se je zavaroval proti temu, da bi se v njegovo armado zanesla boljševiška agitacija, kar gotovo priča o veliki njegovi politični sposobnosti.

Koliko časa bo trajala sedanja zveza med Rusijo in Kemalom, tega se ne da točno reči. Skoro gotovo pa ne bo dolgo preživela definitivno ureditve v bližnjem orijentu. Nekateri politični činitelji v Kavkaziji in pobrežjih zemljah črnomoških so se že enkrat nezadovoljni s centralističnim moskovskim režimom obrnili na Kemal pašo s predlogom, da naj se ustanovi circumponitijska unija, katere bi družila vse neruske zemlje, ki meje na Črno morje (seveda z izjemo Rumunske). V tem smislu so se zainteresirani politiki že nekoliko pogajali z angorsko vlado in skoro gotovo je, da Kemal paša ne izpelje te akcije samo vsled tega, ker za enkrat se potrebuje sovjetsko pomoč. Kljub temu pa gre smernica turške politike proti severovzhodu in Rusiji, odnosno Ukrajini bo morala kmalu resno računati z ekspanzivnimi silami svojega južnega soseda. Takrat pa bo tudi konec sedanje rusko-turške zveze.

reka nemški slavist Diehl v svoji brošuri o Slovanih. Toda Diehl je naravno proti slovanskim narodom precej zavzet in se strinja z nemškim oficijelnim naziranjem o panslavizmu, kot o gibni sili stare Rusije in Slovanov sploh tudi v svetovni vojni.

Slovanski narodi, dasi imajo vsi svojo posebno in staro literaturo, so si vendar v jezikovnem oziru ohranili toliko skupnega, da že sama jezikovna sorodnost zbližuje medsebojno posamezne slovanske narode. Primerjanje slovanskih jezikov z germanskimi ali romanskimi dokazuje, da so si v jezikovnem oziru Slovani mnogo bližje, kakor pa Germani ali Romani. Slovan Slovana brez velikih težav razumi in to je, za literarni in praktični stik jako ugodno. Moja sodba ni osnovana na jezikovno-raziskovalnem strokovnjaku, temveč le na praktičnem poznanju slovanskih jezikov in literatur.

Zemljepisno ne tvorijo Slovani popolne celote, ker jih Romani in Madžari dele na severne in južne Slovane. Toda v tem oziru Slovani niso na slabšem kakor Romani ali celo Germani. Vsled sosedstva so bili stvorjeni živi stiki med posameznimi slovanskimi narodi, čeprav ti stiki niso bili vedno prijateljski.

Enotnost slovanskih narodov je v znatni meri podana z enako stopnjo kulture, gospodarske kulture in duševne sploh. Samo Čehi (manj Slovaki) so po svoji kul. stopnji bližji zap. narodom. Kolikor je mogoče poleg čititeljev govoriti o notranji sorodnosti, podane po nar. in tipičnih telesnih in duševnih lastnostih, je težko odločiti. Znanstveno, kot znano, ni v tej stroki ničesar točnega določenega. Ostane samo zgodovinsko dejstvo, da so se slovanski narodi razvijali bolj paralelno, da so tvorili celoto, ki se je jezikovno in kulturno le polagoma diferencirala. V zgodovinski dobi so se slovanski narodi razvijali bolj paralelno, kot pa pod vplivom vzajemnega delovanja in mešanja. Zgodovina slovanskih narodov je bolj zgodovina tujih sosednih bizantinskih, rimskih, nemških, finskih, tatarskih in turških vplivov.

Dejstvo, da so sedaj slovanski narodi osvobodjeni in reorganizirani, ne ojačuje političnega panslavizma. Vsi slovanski narodi, vsak zase, imajo, ravno vsled osvoboditve, svoje posebne reorganizacijske naloge, v katerih jih morejo ostali slovanski narodi le v skromni meri podpirati. Mi (Čehi), na primer, moremo izvažati v Jugoslavijo, Poljsko, Rusijo in Bolgarsko svoje industrijske produkte, toda isto morejo storiti tudi Nemci in drugi. Pri kupovanju in prodajanju ne odločuje jezikovna in narodna sorodnost. Tudi kulturno pomoč morejo posameznim slovanskim narodom nuditi zapadni narodi. Zato na primer ima Češkoslovaška svoje posebne naloge, katere mora rešiti s svojim lastnim razumom, stremljenjem in delom; gre za unifikacijo Slovaške s češkimi zemljami, za povzdig Podkarpatske Rusije, za prijateljstvo s poljsko in rusinsko manjšino — vse samo slovanske naloge, stavišene v last. državi. Poljaki

imajo težak problem ureditve razmerja do Rusov in Malorusov, ravnotako pa imajo Rusi in Jugoslavlani svoje posebne slovanske naloge, dane po sosedstvu in slovanskih manjšinah.

Popolnoma posebna začasna slovanska vzajemnost je dana z razvratom v Rusiji. Znatna ruska emigracija se nahaja v Češkoslovaški, Jugoslaviji in Poljski. V Pragi je vzrasla ruska univerzavna ruska gimnazija; vznikla pa je tukaj tudi ukrajinska univerza, Češkoslovaška se je zbližala z Rusijo med vojno tudi s svojimi legijami. Obenem pa živi silna ruska emigracija v Nemčiji, v Parizu, Rimu, pa tudi v Angliji in Ameriki, takorekoč povsod in vežejo se stiki z zapadnimi narodi.

Kulturni Rusi in vsi Slovani so, kakor pred vojno, navezani na vzajemnost z zapadnimi narodi. Posebno važno je razmerje do Nemčije, tako za sosedstvo, kot za manjšine. Kar je za severne Slovane Nemčija, to je za južne Slovane Italija. Bližina, sosedstvo ima zelo velik vpliv; odločajo seveda tudi gospodarske razmere. Danes na primer določa valuta, da slovanski dijaki lažje živijo na Nemškem, kakor v Franciji ali Angliji. Nemčija torej tudi po vojni še vedno vpliva na sosednje in bližnje Slovane, dasi je francoski, angleški in ameriški vpliv tekom vojne pri vseh Slovanih zelo zrastel.

Politični panslavizem bi zahteval politično vodstvo, naravno vodstvo največjega slovanskega naroda. Rusija pa je vsled svojega sedanjega upadka oddaljena; v Rusiji so bile vse opozicijske stranke vsled svoje opozicije proti oficijelnemu nacionalizmu anacionalne ali celo naravnost protinacionalne, torej s te strani tudi za panslavizem ne bo preveč pripravljenosti. Panslavizma reakcionarne stranke ali celo reakcionarne, si pa gotovo ne bo nikdo želel. Za Rusi tvorijo Malorusi in Poljaki največja slovanska naroda; Ukrajina je za vodstvo popolnoma nezrela, notranja poljska situacija pa osnovno izključuje panslavistično politiko.

Ce sploh pregledamo notranjo situacijo pri slovanskih narodih, spoznamo, da more biti panslavizem še dolgo časa samo kulturna in moralna sila, kot je bil to pred vojno. Kollarov program slovanske vzajemnosti je v novih razmerah silnejši, kakor v njegovi dobi.

Moglo bi se oporekati, da že eksistira delni panslavizem — mala antanta in zveza Češkoslovaške s Poljsko. Toda mala antanta obsega tudi Rumune in med Poljsko in Češkoslovaško so vznikli svoj čas silni spori. Obstoje spori med Srbi in Bolgari in obstoje spori v posameznih slovanskih državah. Toda reče se lahko, da se je zbližanje slovanskih narodov, do katerega je prišlo tekom vojne, znatno ojačilo in da povojna situacija žene slovanske narode k medsebojni pomoči. Nemški Drang nach Osten, nemški pangermanizem je naravno zbliževal ogrožene slovanske narode; vsled tega gre zato, kako se bo razvil pangermanizem in kakšno stališče bo zavzel nemški narod do svojih sosedov, posebno slovanskih.

Nemški pangermanisti težko pozabljajo — posamezniki in narodi se ravnaajo po starih navadah in prežgoja je težka naloga; tudi po vojni ključjo pangermanisti: Sveti Bismarck (»das heilige Wort aller Deutschen: Bismarck!«) Tudi zmernejše politične stranke kažejo nemškemu narodu pot na vzhod in jugovzhod; proučajo se na primer geslo, da mora biti Nemčija prednja sila večjega vzhoda, ali pa slišimo, da morajo biti Nemci kolonizatorji, predstavniki in prednja sila zemelj med Severnim morjem in Pacifikom. Ravnotako je bilo izdano geslo, da bo imela vojna važno, morda najvažnejšo posledico v tem, da bo omogočila mirno sodelovanje Nemcev s Slovani. Nemški Drang nach Osten ne more prenehati naenkrat, pravijo, toda spremeni se v mirno sodelovanje, največ v emulacijo. Ni moja naloga karakterizirati nemške nazore o razmerju do Slovanov; opozoriti je treba samo na to, da se nemška publicistika in politično mišljenje zelo mnogo peča s slovanskimi narodi in da posveča študiju Slovanstva veliko pozornost. Posebno marljivo se študira Rusija. V zapadnih državah, v Franciji, Angliji in Italiji se sicer slovanski problemom posveča povečana pozornost, toda vendar mnogo manjša, kakor v Nemčiji.

Nemški narod je za ruskim narodom največji v Evropi; Nemčija šteje danes 61, Avstrija 6, Švica 2 in pol milijona prebivalcev nemške narodnosti, na manjšine v sosednjih državah odpade najmanj 6 milijonov, torej dobimo okroglo 75 milijonov. Nemški narod stoji na visoki stopnji kulture in zmožnosti. Naravno je, da bodo manjši, kulturno zaostali (razen Čehov) slovanski narodi, čeprav zelo nadarjeni, mislili proti nemški agresiji na zbližanje in spojitve.

Slovanov se je pred vojno naštel okroglo 150 milijonov. Danes nimamo še oficijelnih števil ok število slovanskih narodov, zato navajam številke prof. Niederla za leto 1900 (na celem svetu):

Čehov in Slovakov	9,800,000
Poljakov	17,500,000
Srbov, Hrvatov in Slovencev	10,050,000
Bulgarov	5,000,000
Rusov (z Malorusi in Belorusi)	94,000,000
Luzičkih Srbov	150,000
	136,500,000

Za leto 1910 je prof. Niederle menil, da je zgornje število naraslo na 156,000,000. V vsakem slučaju tvorijo Slovani več, kakor tretjino evropskega prebivalstva.

Politične vesti

Demagogija dem. poslancev.

Kakor beremo v beograjskih »Novostih«, se ne straše demokrati nobenih sredstev, samo da pridejo do kakega mandata. To jasno kaže sledeči slučaj:

»Na pismeno zahtevo demokratskega poslanca Miloša Radosavljevića, je odredil minister za šume in rude, da g. Slavko Petronijević, nadzornik, pregleda državne odmerjene gozdove

razmerja z višjimi iz pasjega rodu in mojim Mukijem. Res, ne maram razmer.

Toda zgodilo se je... Nekemu slatemu psičku iz prilice se je zazdelo po opulentnem kosilu dvigniti tačico pred stanovanjem g. inspektorja. Takol se je razglasilo nad hišo obsedno stanje. Moj Muki je vsega kriv in služkinja g. inspektorja ga je obsodila na smrt. Udam se v božjo voljo in čakam.

Koncem avgusta.

Zaprli so mi vodo. Mi tratimo. Pri hišniku jo dobivam po dva litra na dan proti izkaznici. V nedeljah in ponedeljkih se en liter za približek, za ženo pol in za otroka ¹/₂ l. Za približek, ker ne maramo piti vina. Da tratimo nesramno z vodo, mi je povedala kuharica g. inspektorja — in njej brezpozorno verjamem.

1. september.

O kako sem si drugače predstavljati to skupno življenje! V sanjah. Gospod prokurist te povabi v torek na tarok, gospod pisar XI. čin. razreda v soboto na kozarček takole mimogrede... sem si mislil. In zvečer pa si ogledava z ženo zvezdano nebo raz najinega observatorija. In... in tako dalje...

Spozabil sem se in kupil ženi obleko. Že je siknilo iz linice v III. n. kjer čaka čez dan g. pisarjeva X. razreda — že je siknilo in na novi obleki moje žene je obvisel pljunek: »Kaj takega! Berači iz mansarde!« Zavedam se, da sem ravnal nepremišljeno. Nova obleka je romala v omaro. Oprostite, da živim... Hodim po hiši po prstih in dolgačas mi postaja. Pisal bi verze, pa nepoetičen pisar pod mano bi mogel da opazi... Ni mara.

T. G. Masaryk:

Slovani po vojni.

V novi reviji Seton-Watsona je izšla pod naslovom »The Slavs after the War« razprava o Slovanih po vojni izpod peresa češkoslovaškega prezidenta T. G. Masaryka, katere prvi del prinašamo v prevodu:

Če pregledamo situacijo posameznih slovanskih narodov, nastane vprašanje, kaj imajo skupnega in ali je tega toliko, da bi se lahko govorilo o Slovanih in slovanstvu kot organični kulturni in na koncu tudi politični celoti? Stojimo torej pred sta-

rim vprašanjem slavizma, ali točnejše panslavizma.

Dejstvo, da so se slovanski narodi po vojni osvobodili in reorganizirali, vodi naravno k vprašanju panslavizma. In v posameznih slovanskih narodih se nahajajo poedinci, teoretični in politiki, ki slovanskim narodom nasvetujejo politiko slovanstvo, vseslovanstvo. Na drugi strani pa slišimo, da je panslavizem v vojni svojo nalogo izpolnil in s tem končal svoje poslanstvo. To mnenje iz-

Antog Martin Slomšek (1800—1862).

Dne 24. septembra mine šestdeset let, odkar je umrl prvi mariborski Vadika A. M. Slomšek, odlični slovenski pedagog. Bil je sin imovnih roditeljev v občini Slomu pri Ponikvi blizu Celja. Domači kaplan Prasnkar je pregovoril starše, da so dali nadarjenega sina v Celje v prostotrudno in latinsko šolo, kjer mu je profesor Zupančič vcepil ljubezen do materinega jezika. Nekaj časa je študiral tudi v Ljubljani, kjer je bil Prešernov sošolec, potem še v Senju in v Celovcu. Kot semenišnik je tu poučeval svoje tovariše v slovenščini, katero je tem bolj obvladal, ker je bil več hrvaščini. L. 1824 posvečen v duhovnika je služboval pri Sv. Lovrencu na Bizelskem in pri Novi cerkvi. Prišedši v celovško bogoslovnico za spirituala (1829), je imel priliko vzgojiti lepo število navdušenih duhovnov in slovenskih pisateljev, katerim je neumorno pilil sestavke n. pr. Kerfiansko devitstvo, in prevod Kristofa Schmidta: Perjetne perpevede za otroke, in dr. V stanovanju profesorja Ahacija je prijel slovenske tečaje za uradništvo. Leta 1838 je postal veliki župnik, dekan in šolski nadzornik v Vučenici ob Dravi; 1844. kanonik in šolski nadzornik v St. Andražu na Koroškem, 1846. opat v Celju ter istega leta knez in škof labodski (lavantinski). Preselivši se 1859 v Maribor, si je stekel eno najvažnejših zaslug s tem, da je v lavantinski škofiji združil do malavse štajerske Slovence.

Vneti detajls je obračal vso pozornost na vzgojo mladeži, za katero je pripravil oziroma dal prirediti

učila kot abecednike, katekizme, berila, nemške slovnice. Po njegovem prizadevanju so se ustanovljale nedeljske slovenske šole za izpolnitev vsakdanjih. S svojo vzgojno knjigo Blaže in Nežica v nedeljski šoli (1842) si je pridobil sloves »slovenskega Pestalozzija«. V prijetni povesti o dveh sirotah vpleta nauke o izobrazbi, gospodarstvu, prirodi, vedenju itd. Na čelu vsakega oddelka stoji kako znano geslo, n. pr. »Zdrav je gor po niti, dol po curki«. Svojim duhovnim sobratom je preskrbel dušne hrane v spominski knjigi: Mne-mosynon Slavicum suis quondam auditoribus ac amicis carissimis dicat Antonius Slomšek. L. 1845. je hotel osnovati društvo za izdajanje dobrih spisov za ljudstvo, toda vlada ni dovolila. Iz te misli se je pozneje rodila »Mohorjeva družba« (1851). Za nadomestilo je pričel izdajati letopis »Drobčinice«, namenjen ne samo izomikancem, ampak tudi pesternam, predcam, pericam, tericam. Gojil je družabnost s petjem, uril se je v igranju na glasovir, zlagal pesmice, od katerih so nekatere ponarodele: Veselja dan, En hribček bom kupil l. dr. Z Ahacijem sta objavila »Pesme po Koroškem in Štajerskem znan« (1833), med katerimi je bilo 15 Slomšekovih in nekaj Andrejševih (Andrejš je bil tkalec v Rožu). Razen tega je delal za Vodnikov spomenik, za Wolf-Cigaletov slovar, imel predavanja v mariborski čitalnici itd.

Danes nam je žal samo enega: minister Thun je vprašal Miklošiča in Slomška, na kateri podlagi naj se uči v osnovni šoli; Miklošič je odgovoril, da tam ni mesta drugemu jeziku nego materinščini; Slomšek je

bil za utrakvizem, kateremu je potem naučni minister dal prednost. — Vladika je naglašal v svojih »Drobčinicah«, »da bodi nemščina navzven omik, kajti iz take šole, kjer učenci ne razumejo podučnega jezika, prihajajo mladi bahači, pa stari berači, prteni kmetski gospodje, pa slabi orači, in gospodarji za jokati«.

A. D.

JANEZ TRPIN.

V mansardi.

Ko so sklenili visoki gospodje okoli zelene mize rešiti stanovanjsko krizo smo dobili svojo hišo.

Zena je plakala, otrok je vriskal, jaz sem hitel poljubovati roke gospodom po vrsti. Tudi hišniku in slugi. Vse iz veselja. Zdal sem začutil, kaj je življenje, kaj je zrak in sonce. V zmedu sem napisal sonet na g. nadravnatelja urada in mu ga poslal. Priporočam. Z zadnjimi kronami.

Cetrto nadstropje! Mansarda! Krasen razgled, diven zrak! Je ihtela žena in tudi meni je šlo na jok. In meni, ubogemu pisarju XIII. čin. razreda tako visoko odkazana mera dobrote. Zdal vem, kaj je hvaležnost.

Toda po veselih dnevih pride žalost je prerada. Prezgodnje veselje ne traja, človeku je namenjeno že v naprej drugace. Vsaj tako pravi Peter Kuštrnj. Zato sem sklenil pisati dnevnik.

Julij 1922.

Poleg mene stanuje sluga Franc Riba. Je mož svetovnega obzora: uživa rake s kostmi, vporablja 24 ur prostega časa na dan za študiranje valut, ve za bodoče krize in vojne v Evropi

in je leva roka g. nadravnatelja (desna je sluga Alojzij Komanda). Riba je za časa zgradbe naše hiše štel in čul opeko, se solnčil, sedeč na cementnih vrelah na stavbi — zato ga pozdravljam sedaj naprej. Moja žena tudi. (Sem najmlajši uradnik v hiši.)

Franc Riba poleg mene me zabava. Cel dan. On govori in govori. Ne ve kaj, a govori. Venomer. Iz poklica. Poslušam ga verno, v soboto ga povabim na čaj njega, njegovo ženo in sedem otrok. In govorimo...

Nerodno se je zameriti g. ravnatelju in človek gleda na vse. Fran Riba pa je štel opeko... Ko to pišem, je odšel sluga na počitnice z rodbino, jaz sem ostal seveda doma. Kdo bi mislil na luksuz! Toda ušesa so spočita...

1. avgust 1922.

V drugem nadstropju stanuje pisar v XII. čin. razredu, kolega Vinko Solidnik. Abstinent in lepo zapet človek. Vsako nedeljo napravi izlet na Rožnik z gospo in devetimi otroki.

Obiskuje konjske dirke in je zaklet sovražnik poezije. Prvega v mesecu je bilo in premišljeval sem idoč po stopnicah, kam bi s svojo plačo. Tako nisem videl Solidnika. Zato ga nisem pozdravil. Od tedaj me drugo nadstropje bojkotira. Črne slutnje me obhajajo. Pričelo se je...

V tretjem nadstropju biva Joško Vesel. Rad poje in včasih takole pozno v noč... No, vsi smo ljudje! V prvem nadstropju me je g. nadravnatelj obsodil, da kalim nočni mir. Tako sušiti po hiši... Že zopet oni iz mansarde! Boječe trpim dalje. Moja mala Metka ima psička. Mala, kuštrava stvarica. Ne pustim ga iz sobe. Gospodje zdolaj imajo tudi psičke in ne maram kakega

»Kotlenik«, »Bešnjajo«, »Ježevce« in druge v kragujevskem okrožju, v svrhu da se razdele med ljudstvo okoljskih občin.

Dajati take gozdove narodu, to je, strankarski prijatelj in spekulantom, posebno take gozdove, ki so že več kot petnajst let odmerjeni, in ki so že vpisani v državni zemljiški kataster, to ni samo strankarsko demagoško, ki diši po korupciji, ampak je že strašno zlo in razsipavanje državnega imetja. Jasno je, da hoče g. Radosavljevič na ta demagoški način in na račun državne blaginje dvigniti svoj obledeli ugled pred volilci in si zagotoviti mandat. Ali sme minister za gozdove in rudnike odobravati ta strankarski napad na državne gozdove? Kaj pravi narod k temu strankarskemu triku, to je vprašanje, ne pa, kaj pravi volilci g. Radosavljeviča.

Najnovejši Pribečevićev trik.

Ko je Pribečević uvidel nevarnost, da bi mogel ostati v manjšini, se je v sporu z g. Davidovičem zmisli na »srednjo linijo«. Ta srednja linija bi po »Vremenu« zgedala tako-le:

»Portfeje, katere sedanjí člani vlade zapuste, naj bi zavzeli gg. Voja Veljković, Davidović, Ribar, Čubrilović in Sečurov, da se jim na ta način da prilika, storiti kaj več za narod, kakor se je to posrečilo dosedanjim ministrom demokratske stranke. Zdi se, da naj bi bili s tem predlogom udeležniki kongresa stavljeni pred odločitev, ali da gredo v vlado, katere se posebno g. Veljković brani, ali pa da se blagohotneje izražajo o delu vlade pred celim klubom. G. Davidović naj bi po tem predlogu zavzel ministrstvo notranjih zadev, da bi imel priliko pokazati, kaj se pravi vladati brez nasilja. Ministrstvo financ pa naj bi zasedel g. Veljković, ostala ministrstva pa gori omenjeni poslanci.«

Zagrebski »Obzor« pristavlja k tej vesti, da si je ta trik izmislil g. Pribečević, ki je uvidel, da njegov vpliv v stranki pada, in da bi se le na ta način mogel vzdržati na površju.

O politični morali mladinov.

V »Slovenskem Narodu« z dne 24. sept. priobčuje g. dr. Vlad. Ravnihar sledeči protest: »Jutro« piše z ozirom na moj članek »Po zagrebškem kongresu«, da sem do zadnjega časa sodeloval za vse čine JDS odnosno njenih voditeljev. Quod non! Že enkrat sem imel priliko pojasniti, kako se je delala visoka politika v našem JDS. Namreč ta politika se sploh ni delala v našem JDS, ampak mimo njega v neki stranki vladi stranke. Tam so se reševala važnejša vprašanja, zlasti personalna, ki jih je moralo našelstvo kratkoma pogoltniti. Da to sicer ni šlo brez protestov, o tem lahko pričajo zapisniki našelstvenih sej. Zaradi ljubega miru in zaradi discipline smo vzdržali in nismo nikoli izvajali potrebnih posledic. — Do tega smo se morali odločiti, ko je prišel na dan višek nelojalnosti, ki ga more doživeti kolikaj disciplinirana stranka, samolastna uporaba od Jadranske banke stranki na razpolago danih sredstev z drugimi pripadki vred. No, in seveda sedaj mi kršimo strankino disciplino! Čudna politična morala! Pa gospoda si jo zna sugerirati, kakor so se bolj spretni v tem, da jo sugerirajo

tudi svoji okolici. Discipline ne krši on, ki se upre nemoralnim činom gotovih strankinskih članov ali skupin, discipline krši, kdor zakriva te nemoralne čine. Edino ti so krivi vsem nadaljnjim posledicam, zlasti tej, da imajo politični nasprotniki korist od nastalega razdora. Organiizmu, ki v samem sebi nima toliko zdrave življenske sile, da bi izločil strupena telesca, ne pomagajo nobena umetna zdravila. Postane žrtev zastrupljenja.

Dr. Ravnihar.

Tako piše o demokratskih mladinih sam demokrat dr. Ravnihar.

Demokrati med seboj.

Jugoslovanska demokratska stranka je samo še na papirju. Razpoka v stranki je zazijala najprej med levim in desnim krilom, danes pa sta krila že v hudem političnem boju, ki se na zunaj vrši med mladinskim Kukulcem in dr. Ravniharjem, ki je odločno nastopil proti nemoralnim mahinacijam mladinov. — »Slovenski Narod«, ki se je postavil za dr. Ravniharja, je v svoji nedeljski številki naslovil na adresu dr. Kukulca sledeče očitke: »Ne prihaja nam na misel, da bi zavračali prozorna sumničenja dr. Kukulčevega »Tabora«, samo to pravimo: Gotovi gospodje delajo v svoji slepoti, nepravdnosti in borniranosti tako katastrofalno politiko na slovenskem štajerskem, da jih bodo proklinjali še pozni naši zanamci, ki bodo morali popravljati grehe onih, ki sedaj žal odločajo o usodi naše občine Štajerske.«

Soglašamo.

Spregledavati so začeli...

O novi službeni pragmatiki, ki jo namerava uveljaviti demokratska vlada razmišlja v »Slovenskem Narodu« stariji državni uradnik i pravi: »Po predhodnih določilih zasnutka uradniške pragmatike se imajo vsi tisti uradniki, ki ne bodo nanovo sprejeti v državno službo, upokojiti na sedaj veljavnih predpisih. To se pravi z drugimi besedami, da le-ti ne postanejo deležni izboljšanja gromotnega položaja, ki si ga obeta uradništvo od nove ureditve službenih predjemkov. In to v prvi vrsti starejši do službeni uradniki. Človeku se zasue v glavi vsprico take logike in nehotne se vpraša: »Ali je to mogoče? V priznanje in plačilo za to torej, da je kdo zvesto in požrtvovalno služil narodu in državi morda celo več let nego je bila njegova dolžnost, se ga vrže tisti hip, ko bi se mu imelo življenje nekoliko olajšati, s kruto brezobzirnostjo na cesto.«

To so bridka razmišljanja državnega uradnika, ki so prišla ob 12 uri kot svarilo vsem onim zaslepljenim, ki čez drn strn drve za demokrati in so s svojimi glasovnicami pripomogli v parlament tistim ljudem, ki hočejo sedaj osrečiti posebno starejše uradništvo s krivično uradniške pragmatike.

To je ravno, kar mi vedno povdarjam; od vlade ljudskih izkoriščevalcev tudi uradništvo ne bo dobilo pravične uradniške pragmatike.

Proglas madžarske stranke.

»Novi List« poroča iz Subotice: V zvezi s kongresom madžarske stranke od pretekle nedelje v Senti, je vodstvo madžarske stranke izdalo proglas, ki vsebuje podroben program stranke. Glavne točke tega programa so: 1.

otvoritev posebne stolice na univerzi za študij jezikov in literatur narodnih manjšin v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev; 2. zagotovilo svobode vere; 3. pomnoženje vseh političnih prestopkov in hudodelstev; 4. popolna svoboda gospodarskega življenja in odprava protizakonitih sekvstrov; 5. enotnost davkov v celi državi; 6. radikalna izvedba agrarne reforme tako, da dobe tudi narodne manjšine zemljišča; 7. popolna svoboda dela; 8. izprememba volilnega zakona v prid narodnim manjšinam; 9. pospešena rešitev avtonomije v Vojvodini; 10. prenehanje politike asimilacije. Ta proglas madžarske stranke je v političnih krogih v Vojvodini izzval splošno nejevoljo, ker so zahteve Madžarov v mnogih ozielih neprimerne časi in pretirane.

Grško-turški spor pred društvom narodov.

Dr. Nansen je sprožil na seji šeste komisije društva narodov debato o vprašanju bližnjega vzhoda. Predlagal je, naj se svet društva narodov zaprosi,

da ukrene vse potrebno za čimprejšnjo poravnavo grško-turškega spora, in naj pomodi svoje posredovanje, da se ta nesrečna vojna konča. Dr. Nansen je utemeljeval svoj predlog s členoma 3 in 11 pakta društva narodov, ki obvezujeta ligo narodov, naj po možnosti prepreči vsako vojno, tudi ako gre za kako državo, ki ni članica društva narodov. Jugoslovanski delegat je rekel, da se bo Turčija, ako se napravijo potrebni koraki, morda vendar-le povrnila k miru, toda s pogojem, da so si vselele edine in da malim narodom prednjačijo z dobrim zgledom. Tudi zastopnik Kitajske se je pridružil predlogu dr. Nansena. Fisher (Anglija) je predlagal resolucijo, ki pozivlje svet društva narodov, naj posreduje pri rešitvi orientalskega vprašanja, ako ga razpravljaajoče države k temu pozovejo. Lord Robert Cecil (Anglija) je dejal, da ne vidi nobene nevarnosti v predlogu dr. Nansena, vendar po njegovem mnenju ne bo težko, resolucijo tako sestaviti, da jo bodo vsi sprejeli.

Gospodarstvo

Inozemski kapital v naši kraljevini.

V jugoslovanskih bančnih podjetjih je udeležen iz večine francoski kapital, pred vsem v pred vojno ustanovljeni francosko-srbski banki z glavnim sedežem v Parizu in osajno glavnico 20 milijonov frankov. Nadalje vzdržuje v Beogradu Caisse-Hypothecaire de France, akcijska družba z 10 milijoni frankov osnovne glavnice, svojo podružnico, ki zlasti sedaj razvija državne transakcije.

V družbi z »Banque Franco-Serbe« se je pred nedolгим časom ustanovila tovarna za municijo in orožje, »Omnium Serbe«. Jugoslovanska vlada je vezana po pogodbi, vsa naročila vojnega materiala te vrste dobavljati edino od te tovarne.

Pri hrvatskih bankah je udeležena Banque des Paris et des Pays-Bas in sicer pri hrvatski eskomptni banki. Hrvatska splošna kreditna banka stoji v zvezi z Union Européenne des Industries et Financière. Tudi češkoslovaški kapital je precej močno zastopan, tako Zivnostenska banka pri Jugoslovanski banki, praška Kreditna banka pri Slovenski banki v Ljubljani. Praška Kreditna banka ima tudi lastno filialo v Beogradu; poleg tega ima velik vpliv na našo sladkorno tovarno v Čupriji in tovarno v Jagodini. Centralna banka čeških hranilnic je udeležena pri Centralni eskomptni in menični banki v Zagrebu.

Angleški kapital deluje v akcijski družbi British Trade Corporation, ki obstoja že 20 let v Beogradu z akcijskim kapitalom 10 milijonov funtov šterlingov, od katerih pa sta samo dva milijona vplačana. Nadalje je udeležen v naših bančnih podjetjih tudi švicarski kapital (Beograd), mehiškanski in holandski kapital.

Avstrijski kapital je zastopan pri banki za trgovino, obrt in industrijo (Anglo-Avstrijska banka), obenem tudi madžarski kapital, toda le pri hrvatskih zavodih.

Mnogo živahneje pa je sodelovanje inozemskega kapitala v naši industriji. Že pred vojno se je zelo živahno zanimala Belgija za eksploatacijo Srbije. Iz tega časa datira tudi mnogo belgijskih podjetij v Srbiji; nekaj pa jih je bilo ustanovljenih v novejšem času.

V sledečem so navedene najvažnejše industrijske grane, pri katerih sodeluje inozemski kapital.

Angleški kapital je udeležen v elektro-industrijski stroki in industriji mineralnih olj; v poslednjem času se zanimajo Angleži za zgradbo splitske luke. Italijarski kapital je močno udeležen pri cementni industriji in rudokopih. Pri slednjih je močno zastopan tudi francoski, švicarski in avstrijski denar. V kemični industriji je zastopan poleg avstrijskega tudi belgijski in češki kapital. V lesni industriji so zastopane najraznovrstnejše inozemske skupine, največ madžarski kapital, pa tudi italijanski, avstrijski in francoski. Nemci so udeleženi zlasti v papirni industriji, pri jugos. Simens a. d. v Zagrebu in v tekstilni industriji. V slednji sodeluje v veliki meri tudi madžarski in češki denar.

V najnovejšem času se inozemci zelo zanimajo za zgradbo železnice in pristanišč, kakor tudi za naše plovstvo, tako da imamo tudi v prihodnosti pričakovati živahno konkuriranje inozemstva.

Gospodarske vesti.

»Katere kmetijske zadruge so oproščene poštine. Na predlog poštne ministrstva je izdal ministrski svet odlok, da se vse zadruge, katere so bile doslej včlanjene v Zvezi srbskih kmetijskih zadrug (Savez srpskih zemljoradniških zadruga) v Zagrebu oproste poštine, ker so se združile na podlagi vzajemne materialne odgovornosti (jamstva) v Zvezo srbskih kmetijskih zadrug (Savez srpskih zemljoradniških zadruga) v Beogradu. Potemtakem se je razširil (srbski) zakon o poštinskih prostosti zemljoradniških zadrug z dne

4. oktobra 1899 tudi na te kmetijske zadruge in se torej njih pisemske in denarne pošiljke, ki gredo na Glavno za drugo v Beograd in obratno, oproščajo poštine. To velja tudi za vse tiste zadruge, katere se še bodo združile v Zvezo in Glavno zadrugo v Beogradu. Pomniti pa je treba, da velja ta zakon samo za pisemsko pošto in pa za denarne pošiljke (nakaznice), nikakor pa ne za pakete, in da so te kmetijske zadruge oproščene poštine samo v prometu z Zvezo in z Glavno zadrugo v Beogradu in obratno.

»Prodaja jelovih desk. Uprava graščine Snežnik, pošta Stari trg pri Rakeku bo prodala dne 30. septembra t. l. ob 10. uri dopoldne 800 m² suhih jelovih desk potom ofertalne licitacije. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

»Izdolovanje službene obleke in kap. Ravateljstvo državni železnice v Sarajevu razpisuje na dan 2. oktobra 1922 pismeno ofertalno licitacijo za izdelovanje službene obleke in kap. Blago dobavi ravateljstvo samo. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

»Poprava starih, oziroma postavitve novih krušnih peč. Intendantsko skladišče Savske divizijske oblasti v Zagrebu bo sklenilo dne 25. septembra t. l. ob 10. uri dopoldne pogodbo glede poprave starih oziroma postavitve novih krušnih peč v intendantskem skladišču Savske divizijske oblasti v Zagrebu. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

»Dobava nogavic in šalov. Pri odeljenju za mornarico v Zemunu se vrši dne 5. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave 12.000 parov bombažastih nogavic, 9000 parov volnenih nogavic in 4000 volnenih šalov.

»Dobava moke. V pisarni Intendanture IV. Armijske oblasti v Zagrebu (Jezuitski trg broj 4) se vrši dne 9. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave 5.200.000 kg pšenične moke (tipa 80%) za garnizije Ljubljana, Maribor, Celje, Zagreb in Osijek. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

»Izplačevanje kuponov 7% posojila. Narodna banka je dobila potrebno vsoto, da izplača kupon št. 2 7odstotnega investicijskega posojila iz l. 1921 z izplačilnim rokom 15. sept. Imetniki morejo te kupone predložiti državnim blaginjam v izplačilo in sicer pri: generalni direkciji drž. dolgov, oblastni finančni direkciji v Novem Sadu; okroglih in srezkih finančnih upravah, blaginjah finančnih delegacij in davčnih uradov, poštini hranilnicah v Sarajevu in čekovnih uradih v Zagrebu in Ljubljani, kakor tudi pri poštah teh področij, pri občinskih sodiščih v Srbiji in Črnogori in končno pri vseh denarnih zavodih, pri katerih se je podpisalo 7odstotno investicijsko posojilo.

»Prepoved izvoza sene iz Italije. Iz Italije se vsled prepovedi italijanske vlade seno ne sme izvažati.

Koncem septembra.

Skoro bi prišel polom. Izvedeli so, da sem socijalist. Vse kuharice v hiši se me ogibljejo, otroci beže pred mano kot pred vragom, češ, da imam bombe pod sukno, jaz pa trpim — in sem socijalist. V hiši so ukrenili varnostne odredbe, v pisarni dobivam dan na dan očitnejša namigavanja... Ni možno vzdržati več.

V tej hiši se bje razredni boj. (Jaz namreč v XIII. razredu čin. razreda, tako kot moj Muki).

Moja žena ne ve, kaj je razredni boj, toda želi si boljšega solca in ptička, ker ji je tilnik otrpnil samih poklonov in usta uvenela samih rokopoljbov. In novo obleko bi rada nosila.

I. oktobra.

V hiši divja oslovski kašelj. Zanesla ga je moja Metka, tako pravi g. pisarjeva XII. razreda — in niti za hip ne dvomim v tem. Sicer je Metka čila in zdrava — toda, ker je hudobna (tako se je blagovolila izjaviti g. prokuristova) — seveda oboje verjamem.

Koncem oktobra.

Stopil sem hišnikovemu mačku na rep. Ker se mu nisem oprčil, sem kmal, tako domneva hišnikova gospa.

1. novembra.

Vrta imam zabarikadirano. Otroci iz združenih nadstropij oblegajo moje stanovanje. Na dvorišču so imeli že cel teden napadalne vaze. Zdej mi je jasno, zakaj... Prva žrtev je bil Muki. V p. l. Težko ranjene vaze in lončki za cvetke so padle sovražnikom v roke. Umaknil sem se brez boja v ugodnejše postojanke.

Koncem novembra.

Odrešitev! V pisarni mi je pravil praktikant, da zelo hrepeni po stanovanju. Stanuje na Cesti dveh cesarjev v neki... skoro da je rekel — šupi. Toda ptički pojo tam, razredov ne poznajo in vsenaokoli svoboda...

Ponudil sem mu svoje stanovanje — za šupo. Sprva ni verjel. Ni zaupal. Ni razumel mojega veselja...

Ko sem ga uveril, mi je pal okolu vratu. O kako se boš še jokaj, prijatelj! Menjala sva. Izjemoma se seliva sedaj. Boječe me gleda praktikant, da se ne bi premislil... Ne boj se! Naložili smo voz, otrok, zapelo zaprt je zavriskal v beli dan, žena zaplakala, kot tedaj, ko smo se selili v mansardo... Še bo življenje!

EPILOG.

Julij 1923.

Mirno je na cesti dveh cesarjev. Pred nizko hišico sedim in spuščam v oblake beli dim iz kratke pipe, Metka se lovi za metulji, otava dehti in vselega lica prepeva žena po kuhinji...

Kakor v sladkih idilih starih časov. Človek bi zavriskal, da bi se slišalo čez modri Krim v daljavi...

Uboji praktikant!

Nedeljski pomenki.

II.

Cenzura, politični položaj, oportunisti itd.

Popolnoma nekaj drugega bi moralo stati danes na tem mestu, a zadnji trenutek mi sponoči gospod urednik, da je pripravljeni pomenek sicer nad vse »fajna«, da se za svojo osebo popolnoma strinja z njim, a da je politični položaj tak, da ga ne kaže priobčiti Ker nisem

politik se v meritorno stran te zadeve ne morem spuščati, moral bi biti pravzaprav globoko ogorčen in na mestu odpovedati vsako nadaljnje sodelovanje. To sem izprva tudi hotel, kajti vsa stvar me je prav pošteno ujezila, tako da sem čutil, da nisem za nobeno družbo več in mahnil sem jo na Rožnik.

Čudovit večer je bil. Sonce je razlivalo zadnje žarke po jesenskih poljih in gozdovih, tako, da me je polagoma minila vsa jeza in da sem začel prav trezno in mirno premišljati blagohotne besede uvidevnega in izkušenega urednika, ki bo gotovo znal bolje presojati oportunist in neoportunist ponudnih mu člankov, kot pa pisec.

Mesto urednika pri večjem listu je sploh silno težka reč, kajti njegova odgovornost je nepregledna, zato morajo stopiti v takem slučaju vse osebne kaprice brezpogojno v ozadje, zlasti pa še, če se jih utemeli s tako važnim argumentom, kot je politični položaj. Kot nepolitik sicer ne vem prav natanko, kaj je to »politični položaj«, a vsaj približno si lahko mislim, kakor tudi vse nedogledne posledice, ki jih zna imeti urednikova površnost in nepazljivost na... no ja, kaj bi iskali besed — na politični položaj.

Le pomislimo, vrnila bi se lahko v domovino gg. Pašić ter Ninčić in Bogve — kaj bi sodila vse lahko njihova prezigodnja vrnitev. Sicer živ krst ne ve (niti ljubljansko »Jutro« ne) kaj pravzaprav iščeta v inozemstvu, a zaradi samih ljubih dnevnih, doklad in dotatkov na doklade se gotovo ne vozarita križem sveta, zlasti g. Pašić ne, saj ima svojega sina že kolikor toliko preskrbljenega, a tudi g. Dinčić ima v Beogradu že prav čedno »kučico«.

Kakor znano se gledata zadnje čase

Pariz in London kot pes in mačka, zlasti od grško-turške vojne sem, saj je krila »pregrupacijo« grške armade angleška konjenica, Turkom so pa povečevali francoski častniki. In gg. Pašić ter Ninčić begata neprasteno med Parizom in Londonom — Gospod Kocmur bi rekel: »Toda mislite, tudi mi pravimo, da da to mislite, kdo ve, če ne bo zgodovina še nekoč pisala, da sta baš dva brata naše gore preprečila angleško-francosko vojno... Mogoča je dalje tudi kombinacija, da nočeta lisjaka v prepiru med dvema zasesti vlogo smejočega se tretjega in nam prinesli domov — Carigrad...

Z eno besedo, posledice njihove pretrane vrnitve bi bil lahko nedogledne in če bi imel samo moj članek prevrniti ves ta politični položaj, bi bilo seveda neodpušljivo, da bi vztrajal na njegovem priobčenju.

Pa to še ni vse. Tudi naš notranje politični položaj bi se lahko hudo izpremenil. Ne rečem, da bi prestal g. Pribečević federalist, gospod Jože Petrič državotvoren centralist in gospod Jaka Dimnik republikanec, a padla bi n. pr. lahko v vodo graditev Puceljeve dolenske železnice, o kateri trdi zadnji »Avtonomist« iz zelo dobro poučenega vira, da jo začno zidati že prihodnji teden. V izpremenjenem političnem položaju bi dalje gospod Praprotnik utegnil zadržniti svoj mošnjček in tisti hip bi izgubili naš najbolje informiran dnevnik »Jutro«, našo najresničnejšo revijo »Njivo« (juristična fakulteta in pa filozofska stolica bi ostali brez glasila) ter ljudskovzgojen list — Ribnikarjevo »Domovino«.

Dalje bi se lahko zmešali dr. Kukovcu vsi epohalni načrti glede ureditve Slovenije, saj smo izvedeli iz popol-

noma zanesljivega vira, da se je končno tudi on sprijaznil z decentralizmom ter namerava izposlovati poleg upravnega sodišča v Celje še premestitev naše filozofske fakultete v Ribnico (kamor edino tudi spada, saj je izšlo polovico naše literature iz ribniškega kota), prenesti sedež trgovske zbornice v Mursko Soboto (ker leži na meji dveh sodnih držav, vsled česar bi bile od tam najb. zveze z inozemstvom itd.

V izpremenjenem političnem položaju bi lahko ostal dalje na cedilu dlka naših kulturnih delavcev, nesebični, požrtvovalni g. Govekar, ki je obrnil hrbet svojemu staremu redniku »Slovenskemu Narodu«, kakor hitro je izvedel, da so dobili na Miklošičevi cesti par lepih milijončkov, za narodnega in prosvetnega namene.

Dalje bi utegnili izgubiti svojo skromno službico gospod Tone Kristan, prilomastiti nazaj v Ljubljano ter begati dobro slovensko ljudstvo s pravnim socijalizmom; nenasitni srbski egoizem bi pa znal iztrgati zagrebški univerzi njeno najvrednejšo luč, dr. Franceta liešiča, ter ga reklamirati zase. Z njim bi izgubila tudi ljubljanska policija važnega pomočnika, kajti možni le znameniti lili, temveč tudi spretni krotilec ljubljanskih paglavcev.

Z eno besedo: izpremenjen politični položaj bi znal raditi pri nas praveč kaos, ogrožena bi bila tako lepe napredujoča konsolidacija države, morda celo nacionalizacija tujih imetij. Glede na to bi bilo seveda več kot otročje riniti z glavo skozi zid ter z neprimernimi članki škodovati temu našemu najlepemu političnemu položaju. Gospod urednik, v bodoče, to vam zagotavljam, se bom na politični položaj oziral.

Dnevne vesti.

— Našim sotrudnikom in dopisnikom. Ker je nastopil naš glavni urednik z današnjim dnevem večtedenski dopust, prošimo vse naše cenjene sotrudnike in dopisnike, da adrestrajo svoje dopise samo na uredništvo.

— Včerajšnji »Autonomist« je bil zaplenjen. Vzrok nam je nepoznan.

— Historična razstava na obrtni šoli v Ljubljani bo odprta samo še danes, v nedeljo in jutri, v ponedeljek dne 25. t. m. Danes, v nedeljo ob 10. uri razlaga razstavljene slike na razstavi vseučiliški profesor dr. Izidor Cankar, popoldne ob 2. pa mgr. Viktor Steska za delavstvo. Kdor si še ni ogledal razstave, naj to gotovo stori danes ali jutri.

— Zatvoritev planinskih koč. Čojzova koča na Koprskem sedlu in koča na Kamniškem sedlu se zatvorita v ponedeljek 25. septembra t. l. Koča na Kamniškem sedlu bo v slučaju legega vremena ob sobotah in nedeljah do nadaljnjega za silo oskrbovana.

— Licejski trgovski tečaj. Vpisovanje se vrši v petek 29. t. m. od 15 do 17 ure v poslopiju »Mladike«. Sprejemni izpiti v soboto 30. t. m. ob 8. uri.

— Gospodinja šola v Mladki. Vpisovanje se vrši v petek 29. t. m. od 15 do 17 ure v poslopiju »Mladike«. Sprejemni izpiti v soboto 30. t. m. ob 8. uri.

— Gospodinja šola v Mladki. Vpisovanje se vrši v ponedeljek 2. okt. od 10 do 12 ure. Redni pouk prične s 3. oktobrom.

— Opozorjamo na današnji oglaš Mlečarskega oddelka Gospodarske zveze h kateremu ista pripominja, da bo dostavljala na dom polnomastno mleko po 13 K liter, polmastno pa po 10 K za liter.

— Ljubljana — Iška vas — Kitajska. Še lepši primer funkcioniranja našega brzojavca, kakor smo ga poročali včeraj smo zvedeli danes. Nek gospod je brzojavil 17. septembra iz Ljubljane v Iško vas. Šlo je radi nekega smrtnega slučaja. In brzojavil je 23. septembra v Iški vasi, ki je oddaljena cele 3 ure od Ljubljane, še ni bilo!!! Čudna so pota gospodstva, še bolj čudna pa so pota naših brzojavk.

— Pobiranje divjega koštanja. Mestni magistrat je oddal pobiranje divjega koštanja na vseh javnih prostorih in dvorovih v zakup g. V. Rohrmannu, zatorej prepoveduje vsako pobiranje po osebah, ki se ne izkažejo s tozadevno izkaznico opremljeno z magistratnim pečatom. Vse one, ki se jih pri tem den zaloti brez izkaznice, se bo kaznovalo.

— Jubilej. Pretečeni petek je »Srbsko zdravniško društvo« obhajalo 50-letnico svojega obstanka. Jubilejne slavnosti so se udeležili zastopniki iz cele Jugoslavije.

— Smrtina nesreča pod Triglavom. Na Bambergarji poti, ki vodi iz Lukne na Triglav, se je ponesrečil 18. do 19. letni dijak Čeh Emanuel Kusy. Najbrže je na nevarni Bambergarji poti, zašel, ker je bil brez vodnika. Klical je na pomoč, kar je slišala že v nedeljo zvečer posestnica Vabica, ki je iskala svoje ovce, ko je naslednji dan zopet čula klicanje, je to povedala z. župniku Aljažu, nakar je takoj odšlo več ljudi iskat ponesrečenca, ki so ga našli popolnoma razbitega v pesku. Očividno je bil Kusy kot preizkušen turist nekoliko preveč predizen, da si je upal brez vodnika na nevarno Bambergarjo pot, kar je moral plačati s svojim mladim življenjem.

— Strel skozi okno. Orožništvo je aretiralo posestnika Franceta Miheliča iz Vinice, ker je osumljen, da je ustrelil okno posestnika Jurija Štefančiča iz Goleka pri Vinici. Strel ni zadell nikogar.

— Umrl je v Notranjih Goricah po vsej okoliščini dobro znani starina Janez Goebel, v 89 letu starosti. Naj v miru počiva!

Ljubljana.

— Iz sodnih krogov. Avskultanta Stan-ko Bregar in Franc Parkaš sta pretečeni petek položila pred višjim delnim sodiščem sodnijski izpit.

— Najvišja pohvala slovenskega šahista. Predsednik Ljubljanskega šahistskega kluba je prejel danes od kancelarije N. V. kralja pismo sledeče vsebine: Po najvišjem nalogu N. V. kraljevske kancelarije je čast, zahvaliti se Vam za udanostno izjavo, ki ste jo poslali N. V. v imenu jugoslovanskih šahistov ob priliki proslave uspeha Slovenca dr. Vidmarja na šahistovskem turnirju v Londonu. Sekretar R. Krstić.

— »Slovenska tiskarna«. Čuje se, da numerava Slovenska banka in Kranjska hranilnica zgraditi v Ljubljani novo tiskarno z nazivom »Slovenska tiskarna«.

— Promenadni koncert muzike dravske divizije bo pri ugodnem vremenu v nedeljo 24. t. m. ob 11. v »Zvezdi«. Vzporedi: 1. Šebor: Marš iz opere »Tempari na Moravskem«, 2. Rendla: Veseli trenutki, 3. Wagner: velika fantazija iz muzikalne drame »Valkira«, 4. Jake: »Jugoslovanske svetke«. Dirigent kapelnik dr. Jos. Cerin.

— Koncert v hotelu Tivoli. V nedeljo 24. t. m. pri lepem vremenu na vrtu pri slabem vremenu v dvorani. Godba dravske divizije od 15. do 19. ure. Vstopnina prosta. Se priporoča Vek. Dolničar.

— Umrl je na Dunajski cesti št. 15. po dolgi in mučni bolezni prakt. zdravnik dr. Andrej Lesjak, v 74. letu starosti. Pogreb je bil včeraj.

— Politiške vesti. Dne 17. t. m. popoldne sta bila gostilničarju Viktorju Franzo-ju na Olincih št. 17 ukradena dva psa, poljske pasje, rjavaj barve in s črnimi oč-

mi. — Vlomileno je bilo v poštnište trgovca Tomaža Mencingerja na Martinovi cesti št. 10. Vlomilci so odnesli 4 bele koce, 4 vojaške bluze, dvoje vojaških hlač, 2 kožuhasta jopiča, 1 dežni plašč, 2 para črnih čevljev, 1 velika žaga za drva, 1 kleščo in ključno. — Gostilničarki in trgovki Neži Končan v Rožni dolini št. 90, je bilo v gotovih presledkih pokradeno 1 par novih ženskih boks čevljev 1 rujavčrta bluz, 1 belo spodnje krilo iz šifona, 1 sivokrižasta bluz, 1 par moških podšitih čevljev, 1 predpasnik, 1 likalnik in še nekaj drugih drobnjav, v skupni vrednosti do 4000 kron. — Višjemu živnozdravniku Nikolaju Zadnikarju v Kamniku - Sutina št. 21 iz zaprta a nezaklenjene veže ukradeno dobro ohranjeno, črno pleksano moško kolo z znamko »Puch« vredno 6000 kron. — V noči od 14. na 15. sept. t. l. je bilo iz zaklenjenega stanovanja Ladislava Repasa v Medlogu št. 16, obč. Celje, ukradeno eno moško kolo, vredno 3000 kron, 1 rujava ročna torbica, vredna 2000 kron z vsebino različnega orodja za popravilo klavirja, vredno 2000 kron.

Maribor.

Mariborska porota. Pred tujakšnji potorniki se je zagovarjal 74 letni starček Janez Zelenik iz Pacinca, ki je obtožen, da je dne 9. maja t. l. s sekuro ubil svojega sina Janeza. Obtoženec slika umorjenega kot zelo nasilnega človeka, ki je neprestano popival in se venomer prepiral z domačimi. Svojo ženo je sumnil nezvestobe, češ, da ima ljubavno razmerje s svojim nečakom. Oče tega »sodnjega dne« ni mogel več prenašati. Zlasti hudo mu je delo, ko je videl, kako vsled sinove pijanosti od dne do dne gine imetje in da bo ta svojim otrokom kmalu napravil popolnoma vse. To je v starčku rodilo grozen sklep. Neke noči, ko je sin trdno spal je oče vzel težko sekuro in z njeno ostrino zamahnil tako silno po sinovem vratu, da je bil ta na mestu mrtve. Starček-morilec je zahteval pri razpravi, da se vse zaslizane priče nanovo povabijo, ker on je prepričan, da bodo vse priče natančno obrazložile, kako nasilen in divji je bil njegov sin. Da je sina on umoril, tega ne taj. Sodišče je starčku ugodilo in preložilo razpravo na bodoče porotno zasedanje.

Nadalje je prišel na vrsto tesar France Založnik iz Hudin. Obtožen je, da se je dne 6. januarja 1919 udeležil, oziroma vodil roparski napad pri posestniku Ivanu Iršiču in njegovemu sosedu Simonu Švabu v Skomerju pri Konjicah. S pomočjo svojih njega vrednih bratcev Matija Brečka, Ignacija Rosa in Jožeta Filjavža, ki so bili v vojaški obleki je vlomil pozno ponoči v Iršičovo hišo. Gospodar in njegov sin sta se postavila v bran. Roparji so suvali s puškami kopiti vse vprek, tudi ženske. Sina Filipa je eden roparjev tako udaril, da je izgubil zavest. Med obojestranskim rovanjem je nenkrat zadell strel Iršičovo ženo, ki je kmalu potem umrla. Takoj nato so pa roparji, ne da bi kaj vzele, odšli in navlitali na sosednjo hišo Simna Švaba. Gospodarja so vrgli ob tla, nato pa začeli stikati po vseh kotih. Pobrali so iz omare 4000 kron denarja in več hranilnih knjižic ter izgubili v temno noč. Toda Založnikove tovariše je že 1. 1919 dosegla roka pravice. Založnik pa, ki ima še nekoj drugih lumparij na svoji kosmatni vesti, je pravočasno ubežal, toda letos 19. julija so ga v Vrbovcu na Hrvaškem prišli orožniki. Po kratkem posvetu porotnikov je bil Franc Založnik obsojen na 10 let težke ječe.

Celje.

Celjski občinski svet. V zadnji seji celjskega občinskega sveta so se rešile sledeče zadeve: deški meščanski šol se je dovolil prispevek za učila za leto 1922 v znesku 15.000 kron. — Podelili sta se koncesiji Freccu in Plahutniku za zajatrkovalnico, Korošcu pa za filjakarsko obrt. — Mesarji smejo prodajati meso samo z 20 odstotki prvih kosti, katerih pa ne smejo kupovati več od prekaljevalcev. Tržni nadzornik mora strogo paziti na točno izvrševanje tega sklepa. — Pri novi napravi v plinarni so še nekateri nedostatki, kateri bodo pa tekom par dni odpravljani. Plinarna bo pri veliko manjših stroških producirala več plina kot dosedaj. V elektrarni se bo izvršila temeljita remediura, ko bo predložil svoje poročilo o stanju elektrarne g. inž. Turnšek iz Ljubljane. Delavcem v mestnih podjetjih se zvišajo plače za 30 odstotkov. — Hladilnica v mestni klavnic se ne bo razširila, ker bi stalo preveč stroškov. Dovolilo pa se nujna popravila klavnice. — V domovinsko zvezo se sprejmejo nekateri prošilci, nekaterim se vzprejem zagotovi, nekateri se pa odklonijo. — V principu se sklene zavarovati vse mestne uslužbence, izvršitev pa se odloži do sprejema nove službene pragmatike. — Odpravijo se deputati na kurivo mestnim uslužbencem, ker so zato prejeli povišane draginjske doklade. Izplačevanje odškodnine za naravno stanovanje se v odjem meščanskih in mestnih osnovnih šol ustavi s 1. oktobrom, ker so državni uradniki. Rešilo se še nekatere personalne zadeve in uredilo prejemki nekaterih uslužbencev. — V upravnih odbor mestne hranilnice izvoli obč. svet namesto odstopivšega člana g. dr. Kraučiča, obč. odbornika Pona. — V komisijo za določitev draginskih razmer in temu primerno reguliranje plač mestnih uslužbencev, se odpo-

lieta obč. odbornik Strupar in Leskovšek. — Sklene se ustanoviti konsorcijski raznih gospodarskih zadrug v Celju, h kateremu pristopi tudi mestna občina z enakim deležem. Ta konsorcijski naj v najkrajšem času odpre v Celju mesnico ter naj v splošnem preskrbuje mestno prebivalstvo z najpotrebnejšimi živili, kakor je mast, zelje, krompir itd. — Regulirajo se cene in nabava drv iz mestnih gozdov. — Dovolijo se nujna popravila na osnovni šoli, gledališkemu poslopiju in moškem kopališču. — Sklene se naprositi nadsvetnika inž. Travirko pri gospodarskem uradu okr. glavarstva, da preskrbi gospodarski načrt za mestno gozdno gospodarstvo. — Predlog obč. odbornika Bernardija, naj se pavšalna nočni davek, se odkaže finančnemu odseku, da ga temeljito prouči. — O kratki debati o slučajnostih, zaključil župan sejo.

Sport in turistika.

Lahkoatletična tekmovanja za prvenstvo Slovenije 1922.

Včeraj so se pričela lahkoatletična tekmovanja za prvenstvo Slovenije, koje je razpisala Sportna zveza v Ljubljani v okviru Sportnega tedna. Plavalna tekmovanja Sportnega tedna so se že vršila koncem avgusta na Bledu. Sedaj se nadaljujejo lahkoatletična. Letošnje tekme se vrše v znamenju ostre konkurence ter ob nastopu izredno velikega števila lahkoatletov. Zai pa se udeležujejo tudi teh tekmovanj le Sk Primorje, Ilirija in Jadran, vsi v Ljubljani, ostali klubi Slovenije, osobito Maribora in Celja pa niso zastopani. V sportnem oziru značilno ti nastopi znaten napredek, pojavile so se nove moči, posebno v skokih, ki bodo znatno ojačale lahkoatletični položaj Slovenije napram ostalim pokrajinam naše države. Na splošno se je doslej pokazalo, da obvladuje Primorje brez resne konkurence teke na kratke proge, med tem ko si delata Jadran in Ilirija skoke v višino in ob palici. V splošnem bo pomenilo letošnje lahkoatletično tekmovanje za bodoči razvoj te panoge velevažno prireditve, ker se vrši v znamenju zbiranja lahkoatletičnih sistemov. V tem smislu se bo sedaj začelo sistematično gojiti lahkoatletiko za bodoče leto. Izidli so nastopni:

Tek 100 m: Perpar 11.2 (nov slov. rekord), Valtrič (oba Primorje), Modic (Jadran).

Skok v višino brez zaleta: Lojk 137.5, (Jadran) Zatrč (Lj. s. k.), Vilhar (Ilirija). Skok v višino z zaletom: Boršner 155 (Ilirija), Lojk (Jadran), Beneš (Ilirija).

Skok ob palici: Vsa tri mesta Ilirije. Met kroglice: Podobnik 10.12 (Jadran), Kuta (Primorje), Šepat (Ilirija).

Tek 800 m: Vidmajer 2.11 (Ilirija), Bončina (Jadran), Zanetič (Primorje).

Met diska: Bašin R. 29.55 (Primorje), Modic (Jadran), Bašin A. (Primorje).

Štafeta 4x100 m: Primorje I. 47.4, Ilirija, Primorje II.

Troskok: Vidmajer 11.25 (Ilirija), Perpar (Primorje), Bončina (Jadran).

Skupna klasifikacija prvega dne znaša SK Primorje 33 točk, SK Ilirija 33 točk, SK Jadran 21 točk. Danes se tekmovanja nadaljujejo s štafeto skozi mesto ter popoldne na Ilirskem igrišču po že objavljenem programu. Ker so klubi približno enako močni, se bo bil za prvenstvo še hudo boj. Izid je še negotov.

Gledališče in glasba.

Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani. Prihodnja skupna pevska vaja se vrši v ponedeljek 24. t. m. ob 7. uro zvečer v pevski dvorani. Ker se bližajo koncertnim nastopom — polnočevitno! — Odbor.

V Ljubljani se je te dni mudil pevovodja g. Srečko Kumar, ki je v Julijki Benediji organiziral nad sto pevcev in pevki, učiteljev in učiteljic, broječ zbor. Priredil je 2 njim že več sijajno uspešnih koncertov, za katerih je propagiral skladb iz najnovejše zborovske literature.

Osnovne šole v Ljubljani.

Pouk se je pričel. Staro delo se začenja in nadaljuje. Na lokalnih učiteljskih konferencah razmotrivajo uč. zbori vsa pedagoško-didaktična vprašanja in vzgojna načela, po katerih naj se vzgojitelji ravnaajo, da dosežejo določeni jim učni smoter, zadovolje starše, pospešijo duševni napredek mladine in dajo sebi moralno zadoščenje na vse napade onega dela javnosti in njenega časopisja, ki omalovažuje vzgojno delovanje učiteljevo v šoli in zunaj šole.

Resnično idealen mora biti danes vzgojitelj mladine, ako noče pasti v brezno korupcije ali se valjati v prahu in blatu pred nenravnim režimom, kateremu naj bi dajale pravice in smernice one Blejske resolucije, katere je dovolj ožigosala vsa protirežimska javnost.

Objektivnemu opazovalcu osnovno-šolskega učiteljskega življa se zdi, da skače velik del režimskega učitelstva iz ene skrajnosti v drugo, da pobija danes to, kar je včeraj hvalilo in odobraval, da predlaga in zagovarja imenovanja, ki spominjajo dobe bivšega dež. šol. sveta na Kranjskem. Takrat je javnost

Proslava spomina desetletnice smrti pesnika Aškerc. Kdor se ni sam prepričal, ne bi verjel, da je šentjakovski gledališki oder med vsemi ljubljanskimi diletantskimi ansambli, najboljši, najprirednejši in najvestnejši. Kdor je tekom lanske sezone obiskoval njegove predstave, je imel vtis, da so se njegovi člani in članice resno posvetili dramski umetnosti in le žal mu je bilo, da jim ni bilo mogoče sprico premahnega odra uveljaviti svoje znanje v večji meri. Nikdo — pripominjam da tudi tujci, med njimi posebno Čehi — na predstavah šentjakobskega odra povodom 1. jug. vesokolskega zleta niso zbog dobre zasedbe glavnih vlog v Desetem bratu in ruski drami »Spavaj deklica moja« mogli verjeti, da bi ne bili šentjakovski igralci igralci po poklicu. Občinstvo je bilo s predstavami sila zadovoljno, in ko še druga društva ne začenjajo s sezono, se je šentjakovski gledališki oder kot prvi spomnil dvanaestletnice smrti pesnika Aškerc, našega najboljšega epika, glasnika svobode in pesnika socializma na hvaeveden način, s prireditvijo vseskozi dostojnega, slavnostnega večera, katerega je otvoril g. Rudolf Binter s skrbno zasnovanim spominskih govorom. Dalje so nekateri člani in članice odra pralepo recitali par najrazličnejših Aškercovih pesnitve, med katerimi je v poslušalcih ostavil globok vtis »Judež Iskarijot«. Nato so uprizorili Aškercove enodejanske Red sv. Jurija, katere izbira je bila zelo srečna, kajti tudi v današnjih časih imamo med nami mnogo ljudi, ki podobno Sarafanovu nezazlužen čakajo na razna odlikovanja in so potem razočarani, če jih ne dobe. Sati-ra je v splošnem prav dobro učinkovala. Igralci in igralki so se potrudili in so storili svojo dolžnost. Paziti pa morajo v bodoče na čisto slovenščino in opustiti uporabo ljubljanskega dialekt. — Po igri je nastopil prvič novoustanovljeni orkester šentjakobskega napr. društva pod vodstvom g. Danila Bučarja, ki je v prav kratkem času zbral okoli sebe lepo število idealnih godcev ter je orkester dobro izvežbal. Sviral je par koračnic in fantazijo opere »Trubadur« pohvalno in v obče začudenje. Občinstvo je po vsaki točki viharo zražalo svoje priznanje s ploskanjem in je prireditvi — dasti je trajala precej dolgo — vztrajno prisostvovala do konca. Večera, ki je bil sijajno obiskan, se je v imenu Aškercovega odbora udeležil pisatelj dr. Ivan Lah. — Vrlim šentjakobskim igralcem in igralkam želimo vztrajnosti in predvsem — večjih in lepših prostorov.

Emil Adamič: 16 jugoslovanskih narodnih pesmi za moški in mešani zbor. I. del, ki obsega osem moških zborov, je že v prodaji in ga pevska društva pridno naročajo. II. del, v katerem bo natisnjenih 8 mešanih zborov, izide v kratkem. Lično naslovno stran je naslikal akademski slikar g. Maksim Gaspari, Izdaja Adamičevih jugoslovanskih narodnih pesmi je pač najljepša, kar jih imamo doma tiskanih. Partitura I. dela (moški zbor) stane 10 dinarjev in se naroča v Zvezni knjigarni v Ljubljani.

Književnost in umetnost.

Nove knjige. V založbi bivšega ilustriranega lista »Plamen« so izšle, deloma kot ponatis iz »Plamena«, v lični žepni obliki nastopne knjige: Rado Murnik: Zenini naše Koprnele, z 42 ilustracijami, ilustriral S. Santel (112 strani). Cena 24 K. — Ivan Zorec: Zmote in konec gospodične Pavle, povest (202 strani). Cena 28 K. — I. Š. Oreš: Pasti in zanke, kriminalni roman iz polpretekla dobe (232 strani). Cena 30 K. Po pošti za vsako knjigo 1 K več, za vse tri knjige 2 K več. Razprodajalcem občinski popisat. Naročniki bivšega ilustriranega lista Plamen, ki so plačali celoletno naročnino, dobijo vse tri knjige kot odškodnino za preveč plačano polletno naročnino. Naročila sprejema in odpravlja Založba Ilustriranega lista »Plamen«, Jos. Prunk, Ljubljana, Gruberjevo nabr. 14/II.

razdelitve mladine po šolah in razredih. Nekateri učilnice so naravnost prevelike, zopet druge tako majhne, da spraviš tja jedva po 20 učencev. Zidanje novih šolskih poslopij je zelo nujno in neodložljivo vprašanje, katerega ne sme zapostavljati bodoča vlada, ako hoče biti resnično ljudska.

O usodi ljublj. osnovnega šolstva odločajo prevelikokrat ljudje, ki vidijo najprej sebe in nazadnje ljudske koristi. Gre pri tem za prov. imeenovanja učiteljev in učiteljic.

Število moških in ženskih učnih moči ni pravilno razdeljeno. Imamo vtis, da se nastavlja oče oseba po osebnem prijateljstvu in ne zaradi potrebne koristi. Evo nekaj primerov? Neka osnovna šola ljubljanska ima 14 razredov. Tukaj deluje 10 učiteljev in 4 učiteljice. Zakaj so prideljene deški šoli, ni znano. Izgovor, da ni moških prosilcev, ne drži, ker prosilci ne dobe niti odgovora. Brezdomno je učiteljicam težje vzdrževati disciplino v višjih razredih; zato ostanejo v nižjih, kjer je tudi manjše število učnih ur. Tako pridejo starejši učitelji v položaj, da imajo po več ur tedenskega pouka, nego mlade in čile ženske učne moči. Tako postopanje šolskih oblasti vzbuja za naravnost sum, da je postavljeno nasproti nekaterim moškim učnim osebam afront in da se hoče namenoma škodovati dobremu glasu dotične šole. Ako že smatra šolska oblast takla nastavljanja za primerna in takšno razdelitev dela za pravično in na korist uspešnemu poučevanju, potem je dolžnost prizadetih staršev, da tako postopanje primerno kvalificirajo.

V dobrih in poštenjih časih so nastavljali učiteljstvo, da razbremenijo številne razrede in oddelke. Danes je narobe svet. Znan je slučaj, ko je vodstvo iskalo otrok, da napolni razred, ker drugače mora učiteljica na cesto. To je bil ukaz od zgoraj. Uboga domovina! Režimu moraš biti namen!

Značilen je slučaj nemške osnovne šole. Tukaj je v elementarnem razredu samo 15 otrok, od teh 9 Rusov, 2 Japonca in par Francozov; Nemca ni nobenega. Ruski starši izjavljajo, da slovenščine ne rabijo; fim zadostuje nemški pouk. Opozorjamo ljubljanske občinarje na te razmere. Ako ni za razred dovolj Nemcev, naj se takoj ukine! Ruskim Slovanom menda ne bomo vzdrževali nemških šol.

Zelo draga so samoučila. Ubogi starši! Učiteljstvo s težkim srcem tirja od mladine nakup potrebnih šolskih knjig in učil. V šole se vendar vračata red in disciplina, zginja povojni duh; v letih, ko obide medvojni učenec vse razrede, bode obledel temen spomin na vojna leta, ko je mladina pohajala nebrzdana, neukročena in zdvijana po ulicah brez nadzorstva in pouka. Ostaneta samo še draginja in povojna politična morala.

Dolžnost javne uprave je, da odpravi neznosno draginjo; zgine naj sedanja morala iz nas vseh, da pride ljubezen naroda do nas samih in se Blejske resolucije ne ponove nikoli več.

Umrljivost in alkohol.

O tem vprašanju razpravlja dr. Hinhede v nekem strokovnem zdravniškem listu:

Vsled popolne blokade februarja 1917 in pa vsled zelo slabe letine je prišla Danska v zelo težaven položaj. Zato je podvzela država odločne mere, s katerimi se je način življenja popolnoma izpremenil, tako da je Danska lahko izhajala brez uvoza. Med temi odredbami je bila tudi prepoved izdelovanja žganja in znižanje produkcije piva na polovico. Vsled teh odredb je padel konsum žganja na povprečno 0.4 l na prebivalca l. 1918, dočim se je v l. 1910 konzumiralo povprečno 9 l na glavo in leto. Istotako je padel konsum piva od 33 l na leto in prebivalca na 21 l, kave od 5.7 kg na 0.9 kg letno in tobaka od 7 kg na 0.6 kg. Omejevanje zdravnik potem na podlagi teh statističnih podatkov dokazuje, kako ugodno je vplivalo zmanjšanje konzuma alkohola na zdravstveno stanje prebivalcev. Od oktobra 1917 do oktobra 1918 se je dogodil samo en slučaj zastrupljenja vsled alkohola (v letih 1915-16 — 36 slučajev). Zelo občutno so se tudi zmanjšali smrtni slučajni vsled samomorov, nesreč, vnetja pljuč, bolezni na možganih in ledvicah, ki jih v največji meri povzroča alkohol. Tudi celokupna umrljivost je občutno padla: Pri ljudeh v starosti od 25 do 65 let je znašala umrljivost v Kopenhagnu: 1915-16: 1077, oktobra 1917 do oktobra 1918: 706 slučajev na 100.000 prebivalcev. Ko pa se je zopet dovolila v omejenem obsegu produkcija žganja, se je takoj zvišala tudi umrljivost tako vsled alkoholizma kakor tudi splošna umrljivost, izvzemši slučaje vsled infekcijskih bolezni.

Svetovno gospodarski pregled.

Kriza na Češko-slovaškem.

O krizi, ki je nastala na Češko-slovaškem vsled dviga krone, te dni mnogo beremo. Zanimajo nas študije tembolj, ker se bo prejalšiej tudi pri nas isto pojavilo in bo stala naša industrija pred težkimi vprašanji. Dve izjavi sta zlasti poučni: izjava urednika eksportne priloge Prager-Tagblatta in pa izjava Leona Bondyja, veleindustrijalca in podpredsednika praške trgovske zbornice.

Prvi pravi:

Dvig naše krone nas je spravil v krizo, koje obsega in posledic ne moremo pregledati. Zaloge blaga imajo zmanjšano vrednost, trgovstvo in industrija imata zelo velike izgube, delavce odpušča na tisoče, samo srednji stan stoji zadovoljno pred izlozhami in se veseli vsaki dan manjših cen. Ta stan, kojega hrbet je sedem let potrepeljo prenašala vojno in povojno draginjo, ki je sedem let stradal, trpel pomanjkanje in obupoval, on je danes prvič na tem, da bi nekaj dobil; njegova plača, ki mu je do danes še niso skrajšali, ker sploh nič za skrajšati ni, je postala naenkrat nekaj vredna, spet se lahko do siteda naje in dobro obleče. Zato mirno gleda, kako se narodno gospodarstvo zvija v smrtnem boju. Bije se strašen boj za ozdravljenje, mi smo mu priča. Neštivilne ankete zborujejo, se posvetujejo in kličejo na pomoč.

Slednjič je stopila vlada z nekim načrtom pred javnost. Ta načrt je pa razočaral, ker bi ob znižanju cen morali brezpogojno in takoj se tudi znižati državni tarifi in pa davki, kar pa pričakujemo le v najmanjši izmeri. Od železniških tarifov naj bi se po načrtu vlade znižali eksportni tarifi.

Akcijiski načrt vlade se glasi: Cene v obratih in prodajalnah naj bodo označene in naj se jih dotičniki tudi držijo. Treba je kontrolirati vzroke, kakaj se je v obratih delo omejilo ali ustavilo. Takoj naj se izvršijo vsa potrebna javna dela — elektrarne, melioracije, regulacije, ceste, mostovi itd. — tako tudi dela železniških zgradb. Vlada bo gledala, da se znižajo obrestne mere pri denarnih zalogah. Oddaja premoga bo olajšana in reformirana. Zviša naj se podpora za brezposelne, odpovedni rok naj se se za čas industrijske krize uredi s postavno, istotako naj se postavno kaznuje tudi oduševstvo itd. Ministrstva bodo že pred ustavno obravnavo budžeta za l. 1923 naročila na račun l. 1923 neobhodno potrebne materialije svojega območja. Domete glede na cene — pri obrtniških sadrugah — se bodo revidirale. Carina se bo primerno izpremenila. Železniški tarifi se bodo znižali in sicer za enkrat za nekatera potrebna živila. Tudi poštni tarifi se bodočasoma znižali.

O tem načrtu vlade so se interesevanti seveda takoj izrekli. Neki železnižarski veleindustrialec pravi, da je namen vlade dober, da je pa težko reči, če so sredstva prava. Sedaj smo v jeseni in se ne more govoriti o zgradbi javnih del v velikem obsegu, kakor to namerava vlada. Zelo huda je kriza v železnižarstvu. Surovo angleško železo, preplano na Češko, je bolj poceni, kakor angleški koks itd. Zdi se, da se bo polovica železnižar. obratov morala zapreti. Že so razne tovarne nehale delati. Dokler je bila naša krona vredna osem do deset švicarskih centimov, je bil eksport še močnejši, sedaj je popolnoma izključen. — Motri bodočnost in jo vidi v slabi luči.

Zalostni so časi za jablonsko industrijo, ki je skoro izključno eksportna — gumbi, umetni biseri itd. Boljše osobje in tudi podjetniki se izseljujejo in si iščejo izdatnejšega kruha izven mej republike.

Danes na Češko-slovaškem ni industrijalca, ki bi delal z velikim dobičkom, razen če se omeji na domači trg, kjer so cene še vedno nad svetovno pariteto. Domači trg je pa kmalu nasičen, industrija je premočna. Kako bi znižali cene zlasti za dežele z dobro valuto — kajti z deželami slabe valute itak ne moremo konkurirati — to je danes težko vprašanje. Na eni strani slišimo zahtevo, naj se meja odpre in naj se ceneni izdelki uvažajo v velikih množinah, na drugi strani pa prihajajo k vladi delavci in podjetniki s prošnjo, naj prepreči vsak uvoz, seveda samo uvoz takih stvari, ki jih oni producirajo. Kako bomo prišli do svetovne paritete, to je prava zanka.

Leon Bondy pa pravi med drugimi vsi poznani vplivi spekulacije

na kurz valute. In ravno glede na češko-slovaško krono je spekulacija vsled finančnih razmer v Nemčiji in Avstriji še večja. Svetovna špekulacija se ne da uravnati, ni nobenih postavnih ali drugačnih odredb proti nji. Iz obeh sosednih dežel s slabo valuto — Avstrije in Nemčije — se je nabralo pri nas jako veliko tujega kapitala, ki ga spremenijo tukaj v naše krone in plodonosno naložijo. To gre tako daleč, da pošiljajo nemške menice, glaseče se na London, Zürich ali Amsterdam, kar sem v Prago in jih tukaj spremenijo v Kč. Tako dobimo veliko tujih valut, ki nam bodo enkrat v škodo, in to tedaj, ko bo inozemstvo hotelo svoje zahteve nazaj. Bančniki cenijo samo vloge dunajskih bank na milijardo češko-slovaških kron, ravno toliko jih je pa iz Nemčije.

Hitri dvig krone je povzročil dvojno izgubo. Kdor je kupil v tui valuti, je izgubil do 50%; kdor je v tui valuti prodal, devize pa oddal, ima tudi izgubo na kurzu. In če je prodal v državi slabe valute v češko-slovaških kronah, mu odjemalec ni mogel plačati in dobavitelj se je moral pogoditi, sicer bi sploh nič ne dobil; tudi ta je izgubil 50 do 60%. Tako je na celi črti. Izgube, ki jih imamo vsled zmanjšane eksporta, se sploh ne dajo ceniti. Časopisi imajo vsak dan poročila o odpustitvi delavcev, zaprtju tovarnih itd.

Posledice se bodo pokazale v trgovski bilanci in v industrijskih bilancah šele prihodnje leto. To je pravi položaj, ki je nastal vsled prehitrega dviga krone. In vrh tega moramo še reči, da smo celo stvar že malo slutili. Ko je bila pomladi češko-slovaška krona vredna circa 10 centimov, so šli industrijalci k Masaryku posvetovat se. Masaryk jih je vprašal, kaj bi bilo, če bi šla jeseni krona na 14. Rekli so: Se bomo pa prilagodili. Sedaj mora reči industrija: Mea culpa. Naravno, da se internacionalna spekulacija tega Masarykovega vprašanja, ki vsebuje faktično zatrditev dviga, hitro oprime in da se iz 14 razvije 20 in še več. Sicer pa ta predsednikova izjava ni bila namenjena za javnost.

Druugo vprašanje je, kaj je sedaj treba ukreniti. Bondy priporoča ustanovitev posebne banke in za nekaj časa za domače potrebe staro veljavo s prisilnim kurzom, sicer nastane gospodarska revolucija. Če bomo pravilno gospodarili, bomo imeli kmalu krito polnovredno valuto. Le z resničnim gospodarskim delom se bomo rešili.

»Znižanje cen je težka stvar, regulacija plač je le majhen del problema; glavno je, da so državne finance v redu.« Očita upravi razne nedostatke.

Ustanovitev posebne banke na zlati bazi in obenem staro veljavo za domači trg priporoča posebno, ker se je to že enkrat obneslo in sicer v Argentini. Ko je Argentina v osemdesetih letih reformirala svoje denarno vrednoto, je bila v velikih striskah. Pomagala si je z vpeljavo dvojne vrednote: Zlate za tujino in papirne za doma; kurz te papirne vrednote, ki so ga določili od časa do časa, se je polagoma boljšal. Ko je med svetovno vojsko Argentina eksportirala velikanske množine žita, se je kurz papirne vrednote izenačil z zlato in danes sta obe vrednoti enakovredni. »Morebiti bi bila to tudi pri nas po doličja, ker smo po naravi eksporterji.«

Polom nemške valute.

III.

Vzhodno Rena se prične ozemlje podprodukcije in valutne spekulacije. Kurz dolarja obvlada gospodarski položaj. Ob poslabšanju tuzemskega denarja vlada živa produkcijska delavnost, cene naraščajo in se približujejo svetovnim tržnim cenam. Konjunktura se boljša. Nato sledi novo naraščanje deviz in krog se prične znova. Vedno višje cene, vedno bolj ničvreden denar. Gospodarstvo teče od meseca do meseca bolj prazno. Živiljske razmere ljudstva se slabšajo od meseca do meseca. Hitrost je različna. V Avstriji se vrši proces katastrofalno hitro, v Nemčiji, na Ogrskem, na Balkanu in na Poljskem počasneje. Vendar srečamo v celi srednji in vzhodni Evropi isto sliko razen Češke. Prepada med anglosaksonskimi in zdravimi izvenevropskimi deželami na eni strani in kontinentalno Evropo na drugi strani je postal širši, kar se pozna predvsem na razvoju ameriške valute:

Pariteta 31. XII. 21. 30. III. 22. 30. VI. 22.

London	4'37	4'20	4'38	4'42
Pariz	19'30	8'02	9'01	8'42
Švica	19'30	19'52	19'43	18'52
Italija	19'30	4'21	5'10	4'72
Berlin	28'63	0'64	0'31	0'27
Dunaj	20'26	0'04	0'014	0'0052

Kurzi so pričeli padati po neuspehu v Genovi in neuspehu reparacijskega posojila. Se ostreje pa se kaže novi razpad kontinentalnih valut razen neutrlnih, če zasledujemo razvoj fund sterlinga. Na londonski borzi je notiral fund sterling:

Pariteta: 1. I. 1922. 1. IV. 1922. 1. VII. 1922. 1. VII. 1922.

Paris	25'22	52'38	48'47	48'35	52'05
Berlin	20'43	79'2	1260	1205	1750
Wien	24'02	13'000	32'500	43'500	82'000
Praga	24'02	258'	280'	229'50	231'
Varšava	20'43	12'000	17'000	17'500	20'750
Sofija	25'22	612'	640'	600'	680'
Beograd	25'22	295'	355'	310'	340'
Athene	25'22	96'	101'	107'25	155'
Italija	25'22	97'05	85'05	85'37	94'
Ogrska	24'02	28'50	3950	3800	4450

Iz tega je razvidno. Tendence k približanju k normalni denarni vrednosti, ki jo je bilo opaziti v prvem četrtletju vsaj pri državah zmagovalkah, se je v drugem četrtletju izgubila. Valute podprodukcijskih držav pa so se nadalje poslabšale.

V poslednjem času je trpela najbolj nemška marka. Dočim je notirala koncem junija v New-Yorku še 0.27 je padel kurz koncem julija na 0.12—0.13, to se pravi nekako za polovico. Sredi avgusta pa je padel na 0.8—0.9, t. j. na eno tretjino. V Londonu je notiral 1 L dne 1. julija 1750 Mark, 4. avgusta 3280 M, sredi avgusta pa že 5000 M. Dolar je notiral junija povprečno 300 M, dosegel meseca julija 800 M in skočil 18. avgusta na 1300 M.

Polom marke je potegnil v prepad skoro vse kontinentalne valute. V Londonu je notiral 1 L:

	1. VIII.	15. VIII.
Pariz	54.15	55.93
Rim	96.00	98.00
Dunaj	220.000	249.000
Varšava	28.500	32.000
Sofija	725	750
Beograd	335	365

Od vzhodno-evropskih valut kaže samo češka in rumunska valuta nasprotno tendenco; rumunska radi dobre letine in izgleda žitnega eksporta.

Različni so razlogi vzrokov poloma nemške marke. Nemški narodni gospodarji in politiki trde, da so reparacijska bremena edini ali vsaj glavni vzrok. Francozi pa zopet trde, da je polom nemške marke posledica smotrene akcije nemških veleindustrijev in nemške vlade, da bi tako izsilili od antante moratorij in spremembo Versajškega miru. Pod temi okolnostmi je silno težko ugotoviti prave vzroke.

Vendar je treba poudarjati naslednje: Glavni vzrok stalnega padanja nemške marke nikakor ni v plačevanju reparacij v zlatu, ki se doslej niso plačale v velikih množinah. Izgleda, da veliki padec nemške marke, ki ga lahko opazujemo ob vsakokratni zapadlosti plačila v zlatu, ni posledica te plačilne obveznosti, marveč, da daje ta samo povod za nadaljne padanje marke. Za to naziranje govori tudi dejstvo, da se je po plačilu marka skoro vselej malo popravila razen v poslednjem času. Brezdvomno pa je, da je eden glavnih vzrokov za stalno razvredenje marke, da se stalno krči dejanski premoženje v mejah Nemčije. To dejstvo pa je posledica naslednjih vzrokov: produkcija blaga na osebo je danes v Nemčiji mnogo manjša kakor pred vojno. Manjšo produkcijo pa povzroča pomanjkljiva prehrana ljudstva, ki je razvidna iz naslednjih števil:

Socialna politika.

Delavsko stanovanjsko vprašanje

Stanovanjska beda, v kateri je naš list že večkrat razpravljaj, je postala zlasti po vojni za skoro vse sloje občutno zlo. Toda zlo je obstajalo že pred vojno in njegova najnevarnejša in najškodljivejša stran, pomanjkanje zdravih stanovanj za industrijsko delavstvo, je že dolgo vrsto let dala opravka vsem modernim državam. Povsod se je smatrala odstranitev pomanjkljivosti v delavskem stanovanjskem vprašanju za najvažnejšo nalogo skrbstva za delavstvo. Kajti že davno so bila vsa mnjenja edina, da zdrava in cena delavskega stanovanja v veliki meri pripomorejo k povzdigi gospodarskega položaja delavstva, ki ga ravno izdatki za stanovanje težko obremenjujejo; na ta način izboljšajo predpogoje za vzdrževanje delovne moči in za odstranitev npravnih nevarnosti. Vseled tega so vedno posegale v to vprašanje občine, zadrage in delodajalci. Ker pa s tem to vprašanje še z daleka ni doseglo ugodne rešitve, so se začele pečati z njim tudi države same, ki imajo tudi največ koristi od zdravega in moralno visoko stoječega

Konzum krušnega žita na osebo je znašal pri prebivalstvu brez lastne zemlje:

1913/14	250 kg
1921/22	141 "

Konzum mesa pa je znašal na Pruskem na osebo:

1913	46.15 kg
1921	28.52 "

Drugi vzrok manjše produkcije pa je poslabšanje produkcijskega aparata, strojev itd.

Nadaljni vzrok padanja nemške valute je, da za prodano blago v veliki meri ne pride v deželo realno nadomestilo, marveč inozemske valute in devize, ki jih nakupi nemško prebivalstvo iz bojazni pred nadaljnim padanjem marke. Gospodarsko bistvo tega procesa je, da daje Nemčija kot gospodarska enota bogatim deželam z visoko valuto blagovne kredite. Končno nalože nemški kapitalisti precejšen del izkupička iz blaga, prodanega v inozemstvu na dobičakosen način. Paralelno s tem pa gre beg nemškega kapitala v inozemstvu v najrazličnejših oblikah.

To dejansko obubožanje Nemčije mora imeti nujno za posledico, da se zmanjša kupna moč denarne enote. Vsi pojavi, ki se navajajo navadno kot vzroki, so v bistvu pojavi dejanskega obubožanja Nemčije. To so n. pr. pasivna trgovska bilanca, grozen deficit v državnem proračunu, ogromno naraščanje bankovcev itd. Če se potem naloži deželi, ki stalno obuboža, še poleg tega reparacijsko breme, ki jo sili, da odda vsako leto vrednosti večjih milijard zlatih mark inozemstvu, potem je pač jasno, da se mora javljati razvrednotenje v katastrofalnih oblikah.

Proti temu naziranju v obubožanju Nemčije govore navidezno nekatera druga dejstva kakor n. pr. nagla obnova nemške trgovske morarice in razširjanje nekaterih industrij. Vendar so to izjeme v splošnem razvoju. Drugi ugovori pa sploh ne drže. Če se n. pr. sklicuje na dejstvo, da so pri nemških hranilnicah narasle vloge v prvi polovici 1922 od 46 na 53 milijard, potem to nima nobene dokazne moči. Kupna vrednost te prihranjene vsote je bila začetkom leta najmanj trikrat tako velika kakor sedaj. To pomeni, da se ni ničesar prihranilo, nasprotno pomeni to dejansko obubožanje.

Zanimivo je, da opažamo danes v Nemčiji isti pojav, ki se je pokazal tudi v Rusiji. Kljub ogromnim novim emisijam bankovcev predstavljajo ti vsote, katerih vrednost je stalno manjša. »M. G. Commercial« z dne 3. avgusta t. l. prinaša v tem oziru za Nemčijo naslednjo zanimivo tabelo:

	Cirkulacija v milijardah mark	Kurz let.	oelotna vrednost cirkulacije v milijonih let.
koncem 1918	32.8	40	820
" 1919	49.8	180	270
" 1920	81.0	250	320
" 1921	122.2	775	158
januar 1922	128.6	860	184
februar	128.2	975	131
marec	139.8	1425	98
april	149.8	1250	120
maj	161.8	1250	129
juni	178.0	1600	110
juli	190.0	2500	76

Čim več bankovcev je torej v prometu, tem manjša je njih kupna vrednost. V ozki zvezi s tem pojavom je »pičlost kapitala«, ki jo je opaževati v zadnjem času v Nemčiji, kar je dalo povod, da se je bančni diskont dvignil od 5 na 6 odstotkov. Polom marke pa ni vplival samo na bližnje okolice. Posledice so se pokazale tudi v deželah z dobro valuto. Ameriški trg je reagiral s padcem žitnih cen.

slučaj invaliditete. Državna uprava v Nemčiji je uporabila velike vsote za to, da je preskrbela lastnemu delavstvu in nižjemu uradništvu primerna stanovanja. V tem pogledu bi bilo želeli, da si vzamejo naši socialni faktorji predvsem Nemčijo za vzgled in vsaj lastnemu delavstvu in uradništvu preskrbe zdrava, odgovarjajoča stanovanja, da ne bodo s svojimi družinami propadali po vagonih in raznih še hujših nezdravih brlogih.

Na vsak način bi bilo zelo priporočljivo, da se uvedejo nadzorstvene oblasti za pregledovanje delavskih stanovanj, ki bi odstranjevale vse pomanjkljivosti v tej smeri. Nadalje bi se morali ustanoviti delavski — statistični uradi, kajti ako se hočemo uspešno boriti proti zlomu, ki vladajo med našim delavstvom in je uničujejo telesno in duševno, moramo imeti v prvi vrsti natančen pregled o vseh pomanjkljivostih, napakah itd. Za temeljito spoznavanje teh razmer pa bi skrbeli omenjeni uradi.

Vprašanje delavskih stanovanj je potreba posvečati vse večjo pažnjo, kakor se jo je posvečalo do sedaj. Zlasti v sedanjih težkih razmerah, ko je vojna razpustila svoje sledove na zdravju vsakega posameznega delavca, ko vse mrgoli nenravnosti, se je treba z vso verno zavzetostjo za to. Zdravo, nepokvarjeno in zadovoljno delavstvo je — temelj države, predpogoj njenega precvitanja, ono je njena moč.

Izseljevanje Jugoslovanov v Ameriko.

IV.

Tekom fiskalnega l. 1922, torej od 1. julija 1921 do 30. junija 1922, je v Združene Države prišlo iz Jugoslavije 6.047 priseljencev in odšlo iz Združenih Držav v Jugoslavijo 9.733 izseljencev. Za stalno izselilo se je torej iz Združenih Držav v Jugoslavijo 3.686 več oseb, kot se jih je priselilo sem iz Jugoslavije.

Zanimivo je primerjati ta prebitki izseljencev s podatki glede priseljavanja iz Jugoslavije in izseljevanja v Jugoslavijo v prejšnjih fiskalnih letih:

Leta	Priseljenci.	Izseljenci.
Leta 1920	1.888	28.474
" 1921	23.536	13.034
" 1922	6.047	9.733
Skupaj	31.471	51.241

Torej, skoraj ravno 20.000 oseb se je v teh zadnjih treh letih več izselilo v Jugoslavijo, kot se jih je iz nje priselilo v Združene Drave.

V uradni statistiki glede narodnosti so Južni Slovani razdeljeni — po stari navadi — v tri skupine: 1. Bulgari, Srbi in Črnogorci. 2. Hrvati in Slovenci in 3. Dalmatinci, Bosanci in Hercegovci.

V fiskalnem letu 1922 priselilo se je v Združene države po narodnosti 1. Bulgarov, Srbov in Črnogorcev, 1.370 (med temi iz Bulgarske 297) in izselilo iz Združenih Držav 5.877 (med temi v Bulgarsko 660); 2. Hrvatov in Slovencev priselilo 3.783 in izselilo 3.997; 3. Dalmatincev, Bosancev in Hercegovcev priselilo 307 in izselilo 549. Vsehi južni Slovani se je torej priselilo 5.460 in izselilo 10.423.

Ako sežemo nazaj do 1. jul. 1919, razvidimo, da se je v 10 letju od 1. l. do 30. junija 1919 — torej v fiskalnih letih 1919 do vstevši 1919 — priselilo 230, 112 Srbov, Hrvatov in Slovencev in izselilo 82.761. To priseljavanje in izseljevanje je bilo skoraj vse pred izbruhom svetovne vojne. Priseljavanje je tedaj ogromno presegalo izseljevanje. Po svetovni vojni pa se je situacija precej spremenila. Začeti od 1. julija 1919 se je Srbov, Hrvatov in Slovencev v fiskalnem letu 1920 1.530 29.271 v fiskalnem letu 1921 19.080 11.232 v fiskalnem letu 1922 5.163 9.762 v fiskalnih letih 1920, 1921 in 1922 se je torej skoraj ravno 25.000 Srbov, Hrvatov in Slovencev, več izselilo kot priselilo.

Zgornji podatki se tičejo le priseljencev in izseljencev v pravem zmislu besede, ne pa onih potnikov, ki prihajajo v Združene Države le na kratek obisk ali pa onih tu nastanjenih priseljencev, ki odhajajo za kratek obisk v stari kraj oziroma se vračajo nazaj. Ako vštetojemo tudi dohod in odhod teh inozemcev — takozvanih »nepriseljencev« oziroma »neizseljencev« — je v minulem fiskalnem letu prišlo vsega skupaj 1. Bulgarov, Srbov in Črnogorcev 1652 in odšlo 6663, 2. Hrvatov in Slovencev, prišlo 4144 in odšlo 4336, 3. Dalmatincev, Bosancev in Hercegovcev prišlo 377 in odšlo 896. Vseh Južnih Slovanov, (izvrženi ameriške državljanje) je prišlo 6.173 in odšlo 11.895; višek na odhod znaša torej 5.722.

Zanimiva je tudi tabela po narodnosti, ki navaja število izključenih inozemcev, katerim namreč priseljeniška oblasti niso dovolile vstopa v Združene Države, in deportiranih inozemcev, ki so se že nahajali v Združenih Državah, pa so bili izgnani in deportirani: 1. Bulgarov, Srbov in Črnogorcev izključenih 122 in izgnanih 18; 2. Hrvatov in Slovencev izključenih 188 in izgnanih 47; 3. Dalmatincev, Bosancev in Hercegovcev izključenih 8 in izgnanih nobeden.

Po svetu.

Ljubavna tragedija.

Pred nekaj dnevi se je odigrala med ruskimi begunci težka ljubavna drama. V Sremskih Karlovcih je živel ruski emigrant Margerovski s svojo ženo. Imela sta svoje stanovanje in Margerovski je hodil na delo, da sta se preživljala. Pred nekaj časom pa je prišel v Sremske Karlovce Ivanov, tudi ruski emigrant, mlad in inteligenten človek. Ker je bil neoznjen, je poprosil Margerovskega, da ga vzame k sebi na hrano in stanovanje, kar je prvi tudi storil.

Medtem, ko je hodil Margerovski vsak dan za zaslužkom, je ostajal Ivanov mnogokrat doma. Med njim in soprogom Margerovskega se je polagoma razvilo ljubavno razmerje, ki tudi možu ni ostalo prikrilo. Vendar je ta upal, da se iznebi ženinove ljubice mirnim potom. Ker se namreč Ivanov in Margerovski v Sremskih Karlovcih nista mogla več preživljati, sta zaprosila v Subotici za redarsko službo, ki sta jo tudi dobila. Odlšla sta v Subotico, žena pa je ostala v Karlovcih, dokler se ne bi našlo v Subotici prikladnega stanovanja. Margerovski je sklenil, da na to stanovanje Ivanova ne vzame.

Ker mu njegova žena na njegova pisma dosledno ni odgovarjala, je postal vedno nemirnejši. Ta nemir se je še povečal, ko je nekega dne opazil, da je dobil Ivanov iz Sremskih Karlovcov pismo, na katerem je Margerovski spoznal pisavo svoje žene. Sklenil je, da se pisma polasti, da dobi gotovost. Po noči, ko je Ivanov spal v svoji sobi, se je splazil k njegovi obleki in mu izmaknil pismo, ki ga je pisala njegova žena Ivanovi.

Margerovski je odprenel. Žena, ki ni odgovorila na nobeno njegovo pismo, je pisala ljubavno pismo njegovemu prijatelju. Todaniti to ga ni premagalo. Kljub temu, da je iz pisma zaznal, da je njegova žena postala noseča z Ivanovom, je hotel zadevo mirno poravnati.

Drugo jutro, ob nastopu službe, je v stražni sobi zahteval od Ivanova, naj zapusti službo in mesto in naj prekine svoje razmerje z njegovo ženo. Toda Ivanov tega ni hotel storiti. Ne samo to: celo zahteval je od Margerovskega, naj se on odloči svoji ženi in naj jo prepusti njemu. To pa je bilo prevaranemu možu preveč. Stel je za odhajajočim za-

peljivcem, ter je ves besen oddal na stopnicah nanj štiri strele iz službenega revolverja. Ivanov se je smrtno ranjen zgrudil; nesreča pa je zahtevala še drugo žrtev. V trenutku, ko je Margerovski ustrelil na Ivanova, je obema policistom prišel po stopnicah nasproti neki seljak, ki je šel plačat davek. Tudi on je bil z enim strelom težko ranjen. Oba poškodovanca so prepeljali takoj v bolnico, kjer pa je Ivanov še isti dan umrl; za ranjenega seljaka pa po mnenju zdravnikov tudi ni rešitve.

Nesrečnega Margerovskega so odvedli v zapor. Njegova nezvesta žena pa je sedaj po lastni krivdi brez moza-hranitelja in brez ljubimca.

Boj na avtomobilu.

Pariška policija poroča o razburljivem boju, ki se je vršil pretečeni teden med pariškim policistom in Amerikancem Charlesom Halwayem na avtomobilu, ki se je nahajal v najhujšem diru.

Ameriški veleindustrialec, tovarnar čevljev Willy, je prišel pred kratkim v Pariz, da reši svoje poslovne zadeve. Seveda se je hotel v Parizu tudi pozabavati, zato se je dogovoril z dvema rojakoma, da očiščijo nekatera pariška zabavišča. V nekem malem separeju so kmalu sklenili prijateljstvo ter so začeli igrati priljubljeni ameriški »poker«. Willy se je v igro popolnoma zavezoval, tako da so igrali pozno v noč. Slednjič se je le utrudil in je, ko se mu je zdelo, da je že dosti priigran, izjavil, da igro konča. S tem pa seveda nista bila zadovoljna njegova soigralca, ki sta mu začela pretiti. Vsled tega se je Willy udal in jima obljubil, da jima drugo jutro izplača 6000 frankov v svojem stanovanju.

Takoj v jutro naslednjega dne sta ga posečila njegova znanca in zahtevala od njega denar. Vendar se je Willyju posrečilo, da se jih je iznebil s tem, da je izjavil, da momentano nima pri sebi gotovega denarja. Njegova tovariša pa sta pri odhodu zagrozila, da prideta po denar zopet proti večeru.

Medtem je Willy slučaj naznanil policiji, ki je takoj odposlala v njegovo stanovanje dva agenta. Zvečer sta Amerikanca res prišla po denar, ki jima ga pa tovarnar ni hotel dati. Nastal je prepir, vsled česar sta policijska agenta vdrila v sobo. Amerikanca pa sta, ker sta bila naravnost

akrobatskih postav, pometala policijska ob tla in zbežala. Enemu se je takoj posrečilo, da je zasledujočina policistoma izginil v množici na cesti; drugi pa je skočil v bližnji avtomaks, ki je z velikansko brzino odprvel po cesti. Vendar se je enemu izmed agentov posrečilo, da je v zadnjem trenutku skočil na stopničko pri vratih. Teh pa ni mogel odpreti, ker jih je begunec držal od znotraj zaprta. — Avto je drvil v najhujšem diru naprej in policist je poskušal na vse mogoče načine vrata odpreti. Holway pa, ki je računal s tem, da policist ne bo pripravljen, je naenkrat z vso silo odprl vrata, v nadi, da bo neljubi spremljevalec na ta način odletel iz dirajočega avtomobila. Toda policist je bil na to vrsto ofenzive pripravljen in je obvisel na vratih; obenem pa je z veliko naglico z drugo roko nameril revolver skozi odprta vrata v voz in ustrelil. Avto se je takoj začel ustavljati; Holway je bil zadet v trebuh in so ga takoj prepeljali v bolnico, kjer je izpovedal, da je prišel pred tremi meseci iz Amerike. Ker je bil brez denarja, se je odločil, da izsilil s tovarišem denar od svojega rojaka Willyja.

Krvava drama v New-Yorku.

Te dni se je odigrala v New Yorku krvava drama, ki je stala življenje mladega kino-igralca Jak Bergena. Neki policist je našel pred nekaj dnevi popoldne pred neko vilo v New Yorku igralca Bergena. Ležal je na tleh ves okrvavljen. Policist ga je hitro spravil na bližnji stražnico, kjer je Bergen s poslednjimi močmi napisal na listek: »Klein me je ubil.« Nato je Bergen umrl.

Policija je začela takoj s poizvedovanjem. Bergena so našli pred vilo, ki je bila last filmskega ravnanja Kleina, ki so ga takoj aretirali. Na policiji je Klein izpovedal, da je sicer res on ustrelil Bergena, toda to se je zgodilo v dvoboju.

Po njegovih izpovedbah je imel Bergen ljubavno razmerje z njegovo lepo mlado ženo. Za to razmerje pa je ravnatelj Klein kmalu izvedel. Žena mu je svoj greh priznala. Klein je nato povabil družo dan Bergena na kosilo, ki se je temu vabilu tudi odzval. V jedilnici, kamor je prišel obavljen, sta ga že čakala Klein s svojo ženo in njen brat. Takoj po ro-zdravu je ravnatelj povedal Bergenu priznanje svoje žene in ga vprašal, kaj ima na to odgovoriti. Tudi

Bergen je priznal, da je imel s Kleinovo ženo ljubavno razmerje; obenem pa je trdil, da je bila že od nekdaj lahkoživka in da ni nikoli ravno čednostno živela.

Ravnatelj je na to izjavil, da se more zadevo urediti le z dvobojem. Bergen je bil s tem zadovoljen; v dvoboju, ki se je vršil takoj na to, je bil Bergen ustreljen.

Tako se je odigrala drama po izpovedbah ravnatelja samega. Toda igralca Anica Thornton, ki se je v istem času mudila v Kleinovih liših, je pa izpovedala drugače. Res je Klein Bergena pozval na dvoboj in je bil slednji s tem zadovoljen. Ravnatelj je takoj na to odšel na revolverje in je enega izročil Bergenu. Nato pa je predlagal, da se boj vrši v nekem praznem prostoru, ki leži v gornjem nadstropju, nakar sta odšla proti stopnicam. Komaj je napravil Bergen prve korake po stopnicah, je nameril Klein, ki je šel za njim, naj revolver in ga odzadaj ustrelil. Bergen se je takoj zrušil, vendar je imel še toliko moči, da se je privlekel na cesto, kjer je omagal. — Morilca so pridržali v zaporu.

Boj med razbojnikom in redarjem.

V soboto, okrog enajste ure zvečer, je šel policijski stražnik Juraj Zimbek od Vlaške ulice v Zagrebu po Črnom potu proti železniški progi, da zamenja stražnika Andrijo Butka, ki je stražil vagon, nato-vorjene z lesom — lastnino zagrebške mestne aprovizacije — na železniški progi pri državnem skladišču. Ko pride Zimbek do rampe med tovarno papirja in novosezidano tovarno pohoštvu, začuje iz bližine glas: »Kaj ni vrag prinesel stražnika!« Ker je šel iz svetlobe proti temi, ni mogel spočetka ničesar razločiti, zato je šel urno v smeri, odkoder je prihajal glas. Skoro opazi, na progi, kakih 20 korakov od rampe, dve postavi, ki sta nesli vsaka po eno vrečo na hrbtnu. Ko jih zapazi, vrže eden izmed ponočnih »težakov« vrečo na tla in pobegne v smeri proti Arkovu tovarni likerjev. Toda drugi je ostal na mestu in klical za bežečim, naj ne beži, ker je samo eden stražnik, na kar tudi drugi počaka. Stražnik je uvidel, da bi mogel priti v neprijeten položaj, zato je prišel klicati drugega stražnika, Butka, o katerem je mislil, da se nahaja v bližini. Tega pa ni bilo, a na srečo je prihitela po progi neka ženska, ki jo je pobegli razbojnik sma-

tral za stražnika ter jo urni krad popihal. Tudi ženska je, začuvši takoj nato prerekanje stražnika z razbojnikom, hitro skočila za nek telegrafske drog, kjer je obstala, dokler ni začula strela.

Medtem je stopil stražnik k čudnemu nočnemu nosaču, ga prijel za ramo in začel izpraševati, kdo je, kaj in odkod nosi. Ta pa je odgovoril, da je prišel iz province, da kupi moke; ker pa mu je skozi mesto predalec, gre po tračnicah. Stražnik je »provincijalca« povabil, naj gre s njim do bližnje gostilne »Stanković«, kjer mu bo na svetlobi vso stvar lažje raztolmačil in se bo legitimiral. Toda ponočni popotnik je izjavil, da raje umrje, kakor pa da bi šel na policijo. Obenem naenkrat vrže vrečo s rane in hoče pobegniti. Stražnik pa ga še tesneje prime in ga prične potiskati naprej, vsled česar je nastala med obema ljuta borba, v kateri se je razbojniku posrečila, stražniku iztrgati puško iz rok. Takoj jo je nameril na stražnika in otvoril zaklopko, vendar se je pogumnemu stražniku posrečilo, da je zagrabil puško za kopito, tako, da je bila cev obrnjena proti lopovu. Porivala sta se naprej, pri tem pa sta zašla v nek jarek, kjer sta se opotekla in padla. Pri tem se je sprožila puška — tat je obležal v jarku, zadet v prsa. Gostje iz gostilne »Stanković«, ki so začuli strel, so takoj prihiteli z lučmi na lice mesta, kamor so tudi kmalu došli policijski uradniki, ki so ugotovili položaj. Identitete ustreljenega tatu še niso mogli ugotoviti; pri njem so našli klešče in dve plombe, kar dokazuje, da je vlomil v železniški vagon. O sosterilcu ni sledu.

BLUZE

spodnja krila, predpasniki, stezniki najceneje pri:

A. ŠINKOVIĆ, nasl. K. SOSS, Ljubljana, Mestni trg 19.

MALI OGLASI

PRODAJA:

GRAJČINSKO POSESTVO pri Mariboru z letosnjimi pridelek, živilo, gospodarskimi poslopji, graščino z elegantnim pohištvom v bližini kolodvoru, se prodaja pod zelo ugodnimi plačilnimi pogoji.

Kmetijsko posestvo, 40 johov z hišo vred 380.000 K.

Kmetijsko posestvo 4% johov z hišo vred 120.000 K.

Hiša v bližini kolodvoru pri Mariboru, sestojeca iz 4 sob, kuhinje, hleva, sadnega vrta itd. — 390.000 K.

Vile v Mariboru s takoj razpoložljivim stanovanjem, garažo itd. 720.000 K, 900.000 K, 1.400.000 K, 2.500.000 K.

Velika vila s stavbnim prostorom 1.500.000 K.

Najemniška hiša, elegantna na prometnem prostoru, stanovanje na razpolago, zelo poceni.

Trgovska hiša, veliki prostor, stanovanje, 1.000.000 K.

Vrtinarija z hišo in vsem fundusom, zelo poceni.

Oddaja ev. zamenjava trgovine — zelo prikladno za vpokojence ali gospo s skladiščem blaga. Odkupnina 200.000 kron.

Restor. znakal!

Realiteta pisarna »Rapid«, Maribor, Gosposka ul. 28.

Hišo, dvonadstropno, močno zidano, še novo, v bližini glavnega trga v Ptufu vsled nakupa drugega posestva. Vprašaj se pod »Hiša čarka« ali družabnica v špec. 145. pošto ležeče ali pa pri podružnici »Jugoslavije« v Ptufu.

STAVBNA PARCELA cca 4000 m², primerna za postavitve stanovanjskih hiš, tovarne, vile z gospodarskimi poslopji itd. v lepem zdravem kraju mesta Ljubljane. Pojasnila v anončni in reklamni družbi Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3.

NOV KOMPLETNI VOZ, zeleno barvan. Poizve se: Fran Berlić, Zapuže št. 3 pri Ljubljani.

HIŠA z zraven spadaljočimi gospodarskimi poslopji — s 1. novembrom, prosto stanovanje, 10 minut od Dolenjskega kolodvoru. Naslov v upravi lista.

HIŠA z gostilno z vsem inventarjem in ca 50 hl vina, dva vrta za ceno kron 1.600.000. Ferdinand Dežman, Celje, Gosposka ulica št. 34.

GOSTILNA v Mariboru, 2 orala zemlje in gospodarsko poslopje. Posedstva od 3 do 120 orolov.

GRADČE s 3 orali parka, kompleksi hiš, popreje tovarna za 1.800.000 K.

TRGOVSKA hiša in gostilna ter 10 orolov zemljišča.

VILA pri kupa takoj stanovanje.

Hiše v Mariboru in na deželi, pisarna Zagorski, Maribor, Bavarska ulica št. 3.

MLADA GOSPA želi vstopiti kot sotrudnica, blagajničarka ali družabnica v špec. trgovini v Ljubljani ali v podružnici »Jugoslavije« v Mariboru. Naslov v upravi lista.

IZŠEN DOBROGA POMOČNIKA za boljša dela. Hrana in stanovanje v hiši. Ivan Cerar, čevljar, Stob 54, Domžale.

SPEDIČIJSKI URADNIK, večer slov., hrv., nemškega in italijanskega jezika ter deloma veziran v strojepljivo, korespondenci, knjigovodstvu ter vseh pisarniških poslih išče primerne službe v kakem spedičjskem ali drugem podjetju. Cenj. ponudbe na upravo lista pod »prejšnji upravitelj«.

PRODAJALKA, večera nemškega in slovenskega jezika, se sprejme takoj v večjo trgovino z mešanim blagom na deželi. Reflektira se le na dobro, zanesljivo moč. Naslov v upravi lista.

UCENEC se sprejme v trgovino z mešanim blagom: prednost imajo le tisti, ki so dovršili šolo z dobrim uspehom in so fizično močno razviti. Trgovina Gustav Sevršek, Dobova.

RAZNO:

SPREJMEM stare klobuke, velurje l. dr. v preoblikovanje. Tudi vsa modistovska dela, svileni klobuki, čepice itd. Nova naročila izvršim točno, okusno in ceno. J. Stemberger, Dunajska cesta št. 9.

KDO MI POSODI 25.000 dinarjev v svrhu otvoritve gostilne za dobo treh let proti primernim obrestim. Za kritje denarja izdam menice. Cenj. ponudbe se prosi na upravo tega lista pod »Bančni uradnik«.

DRUŽABNIK se išče za lesno podjetje v bližini Kolodvoru v Ljubljani. Prostor za trgovino lesa se odstopi brezplačno. Reflektira se na trgovce iz dežele. Naslov v upravi lista.

REZANJE DRV Z MOTOR-NIM OBRATOM! Naročila se sprejemajo Ludvik Bliščič, na Friškovo pri Ljubljani.

POZOR! Zavarujte poljske prideleke proti toči, gozdove proti požarom. Zvišajte zavarovalnino proti požaru in nezgodam. Sklenite življenjska zavarovanja z enkratnim plačilom. Pojasnila in naročnice prevzame »Jadranska zavarovalna družba«. Glavni zastop v Celju. Lava št. 22.

ŽEPNE URE, precizijske in stenske, popravila najsolidnejše tvrdka F. Čuden v Prešernovi ulici 1.

MOJI LJUBCKI živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu K 32—

MLADI SLIKAR 10 tiskanih predlog za poročenj z akvarel-barvanji ali pastel-barvniki K 12—

ČRNI PETER staroznane, vesela družabna igra za zimsko večere. 1 igra K 12—

Vse se dobi v Zvezni knjigarni v Ljubljani, Mariljin trg 8.

Urar Ed. Škopek Ljubljana, Mestni trg št. 8.

Velika zaloga ur, zlatnine, srebrnine in optike. Popravila se izvršujejo strokovno in pod jamstvom.

Cene nizke.

AUTO

Bencin. — Pneumatika. Olje. — Vsa popravila. — Mast. — In vožnje. — Le prvovrstno blago in delo po solid. cenah nudi

Jugo-Auto d. o. z. v Ljubljani.

Parketne desčice iz slavonskega hrasta, strešno lepenko, lesni cement dobavljam v vsaki množini najceneje.

I. Jugoslovska tvornica Bakula JOS. R. PUH LJUBLJANA

Gradaška ul. 22 — Telef. 513

primeren za kako trgovino, na razmeroma prometnem kraju. Ponudbe pod »lokal« na upravo lista.

Med. univ. dr. RUDOLF ZALETEL se preseli dne 25. t. m. v Selenburgovo ulico 6 I. nadstropje, desno

ter bo začel redno ordinirati vsak dan od 9-11. dopol. in 2-4. popol.

Išče se lokal

en gros — Zadruga centrala za manufakture — en detail

I Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki I

Skladišče v »KRESJI«, Lingarjeva ulica 1, prvo nadstropje.

Prodajalna na drobno v Stritarjevi ulici št. 5.

Podružnica v SOMBORU (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

Upoštevajte pri nakupih!

Oblačilnica za Slovenijo, r. z. z o. z. v Ljubljani.

en gros — Zadruga centrala za manufakture — en detail

I Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki I

Skladišče v »KRESJI«, Lingarjeva ulica 1, prvo nadstropje.

Prodajalna na drobno v Stritarjevi ulici št. 5.

Upoštevajte pri nakupih!

Sokolske potrebščine za člana, članice in naraščaj kakor tudi suknjo za kroj priporoča tvrdka

A. & E. SKABERNE Ljubljana, Mestni trg 10.

ŠPEDIČIJE: Orient, d. d. Ljubljana, Sodna ul. 3, tel. 463.

Balkan, d. d. Ljubljana, Dumaška c.

VELETRGOVINA VINA: Restavracija »Zlatorog«, Ljubljana, Gosposka ulica.

FOTOGRAFSKI ATELJE: Kunc Franc, Ljubljana, Wolfova ul. 6. Prvi domači zavod za povečanje slik.

KNJIGARNA: Zvezna knjigarna, Ljubljana, Mariljin trg 8.

MANUFATURE: F. Ostrelj, Ljubljana, Vegova ulica št. 12. V bližini državne realke.

Franc Brumat, Ljubljana, Mestni trg 25/1.

TRGOVINA BOMBAŽA: SU-KANCA LTD.

Karl Prelog, Ljubljana, Stari trg 72.

KONFEKCIJSKE TRGOVINE: J. Maček, Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 3.

O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg.

PAPIRNA TRGOVINA: I. Gajšek, Ljubljana, Sv. Petra c.

STAVBENO PODJETJE: Dr. ing. M. Kasal, Ljubljana.

Ivan Vižintin, Ljubljana, Vodmatški trg 7.

SPECIJALNA KROJAČNICA ZA DAME IN GOSPODE

S. Potočnik, Selenburgova ulica 6/1.

PARNA PEKARNA: Jakob Kaučič, Ljubljana, Gradišče

IZDELOVANJE IN POPRAVLJANJE ROČNIH HARMONIK

F. Vodišek, Ljubljana VII., 156.

GRADBENO PODJETJE IN TEHNIŠKO PISARNO

sta otvorila ing. Alojz Hrovat ing. Albin Černe, avtorizirana vilna inženjerja v Ljubljani, Krekovi trg št. 10, I. nadst.

Produktivna zadruga pleskarjev sobo in črkoslikarjev, reg. z. o. z., Ljubljana, Gosposka ul. 4.

IZDELOVALNICA ŽIČNIH VLOG (MODROČEV) ZA POSTELJE TER ŽIČNIH PLETENIN: Šimen Šablantnik, Jesenice - Fužine, domače prvovrstno podjetje.

TRGOVINA VINA DALMATINSKEGA IN Z OTOKA KRK A. Karabič, Udaška ul. 78, Moste

Letošnja turistika in drugo.

Slavnostni dnevi vsesokolskega zleta so minili, tudi veliki semenj je šel mimo nas. Ljubljana je zadobila zopet prejšnje lice. Oni veleemestni šum, ki nam je polnil ušesa ter razburjal glave, je utihnil. Začeli smo razmišljati o minulih dneh. Gledali smo na svoje uspehe in neuspehe, hvallili to, grajali zopet drugo.

Marsikdo je pa šel ter poiskal razvedrila in odpočitka svojim živcem v planinah. Že v dneh vsesokolskega zleta so nas vsaki dan podiravljale planine ter nas vabile na svoje vrhunce; toda naše glave so bile polne dogodkov zletnih dni, zato za planine ni bilo v njih prostora. Vse drugače so pa vplivale planine na naše goste, brate Čeha. Živo so se zanimali zanje in če je bila komu med njih prilika dana, da jih je posetil je bil ves navdušen njih krasot. O tem nam pričajo tudi sledeče vrstice, ki sem jih prepisal dne 16. septembra iz knjige vrh Grintovca, ko sem ga po 14-dnevem razdobju kot prvi posetil.

Bude srdečne pozdraveni vseh naših bratov Slovinci z Vaših kršnih

planin od zavisavših sem dvon Čehoslovanih!

Maribor — Ruška vas — Solčava — Okrešelj — Kamniško sedlo — Brana — Jezersko sedlo — Zrelo — Češka koča — Grintavec — Cojzova koča — Kranj — Bled — Triglav — Bohinj — Ljubljana — Maribor.
118 Jaroslav Chvojka
119 Josef Keizlar

Na zdar!
22. 7. 1922.

Le malo jih je bilo, ki jim je bila prilika dana, da so posetili naše planine. Glavni vzrok temu je pa bila premala inicijativa od naše strani. Manjkalo je reklame in kar je glavno, vodnikov. Ali se ne bi dala izvesti stvar tako, da bi se postavili dijakitisti »Tujsko-prometnemu odseku« (na katerega se je popolnoma pozabilo) na razpolago, že v naprej določenih dneh vodit skupine čeških, jugoslovanskih in drugih gostov po planinah. Vsako stvar se je treba šele naučiti, zato se teh nedostatkov ne more nikomur predbacivati. Vedeti pa moramo dobro za drugi-krat, kaj smo prvokrat opustili. Tre-

ba nam je, da začnemo počasi pojmovati besedo »tujski promet«. Saj je že značaj naše dežele, ki jo poznajo že deloma čez mejo države kot »jugoslovansko Švico«, da se živi gd tujkega prometa. Treba bo, da uravnamo vse naše odnose polagoma v to, za našo deželo najvažnejšo smer.

Da je radi letošnjih prireditel trpel obisk nekaterih koč, ne tarnajo samo oskrbnice dotičnih, ampak to nam lahko tudi statistično dokaže »Slovensko planinsko društvo«. Ali so res samo prireditve krive slabemu obisku, je zopet drugo vprašanje. O tem bi se dalo marsikaj govoriti. Če je pa že radi prireditel izostal obisk z naše strani, zakaj nismo poskrbeli, da bi bil slednji vsaj našim gostom omogočen. Pičila reklama, ki smo jo videli le na enem samem mestu telovadišča, ni niti najmanj zadoščala potrebi.

Vprašanje propagande za naše planine, bi bilo dobro razpravljati tudi z drugega stališča. Treba nam je obuditi interes za naše planine najprvo pri bratih Hrvatih in Srbih. Čujmo, kaj meni Hrvat o naših

planinah (prepisano dne 16. 9. iz Grintavčeve knjige):

Krasna Slovenija!

Kao oduševljen turista ne mogoh odoljeti, a da ne posjetim Tvoje vrhunce medju imima i Tvoj Grintavec. U malom ali ugodnom društvu, kraj prekrasnog vremena kličem u ime »Hrvatskog Planinskog Društva« te »Hrvatskog Gradjanskog Sportnog kluba«

oduševljeno
Živela Slovenija,
Živela Hrvatska,
Živela Jugoslavija!

Zvonimir Hochmjec
Tonkica Milobara.

2. 7.

Ravno tako navdušene sem našel do sedaj vedno vse hrvatske in srbske turiste. »Samo enkrat sem videl Vaše planine,« mi je dejal lansko leto hrvatski profesor na Kredarici, »in nikoli jih ne bom pozabil.« Sploh se vedno opaza, da naši jugoslovanski bratje niso le navdušeni o lepoti naših planin, temveč, da isto velja tudi vzorno nadelanim potom in urejenim kočam; iz naravnega vzroka, ker oni tega sploh nimajo. Treba je torej, da jim pokažemo naše delo na

polju turistik, ter jih zainteresiramo, da tudi oni začno graditi pota in koče po svojih planinah.

Če sem dejal »urejenim kočam«, sem mislil razliko med našimi in srbskimi in hrvaškimi planinskimi zavetišči, ki so po večini neurejene pastirske kočice. Kajti ravno letos je opažati po nekaterih kočah velike malomarnosti, tako n. pr. nima niti vsako ležišče po eno odejo. O podobnih in drugih nedostatkih se lahko prepiše »SPD« na podlagi, v kočah nahajajočih se knjig. Sicer je že zdavnaj znano, da različne koče kot: Bistriška, Koča na Kamniškem sedlu in koča na Vel. Planini, že zdavnaj ne zadoščajo več potrebi. Vzrok, da se vprašanje teh koč tolikanj zavlačuje, ima pač finančno-kritično podlago; to se nikomur ne more šteti v zlo. Da je pa inventar različnih koč v neredu, je pa v vsakem oziru grajati ter opozoriti gospodarje, da ukrenejo vse potrebno, da se v bodoče ti nedostaki popravijo, da bodo nudile koč turistom ugodnejše zavetišče, kot so jim pa letos.

QABORIAU:

Zločin v Orcivalu.

(Dalje.)

»Hm!« je izpregovoril čez nekaj časa, »kako si potem razlagate Guespinov trdovratni molk? Zakaj nam noče povedati, kod je hodil in kaj je počel vso noč?»

Gospod Lecoq je kmalu obvladal svoje razburjenje; toda zdravnik in oče Plantat, ki sta ga opazovala s koprnečo pozornostjo, sta videla, kako je blisnila zmagovalna iskra v njegovih očeh. Gotovo je zagledal rešitev vprašanja, ki ga je imel pred seboj. Vprašanje, ki je odločalo o življenju nedolžnega Sloveka.

»Jaz, gospod preiskovalni sodnik,« je odgovoril nato, »razumem prav dobro, zakaj Guespin tako trdovratno molči. Zelo bi me iznenadilo, ako bi se mu v tem trenutku razvezal jezik.«

Gospod Domini je napač umel te besede; zdelo se mu je celo, da sliši v njih odmev skrbno prikritih ironij.

»Vso noč je imel časa premišljati,« je odvrnil. »Ali dvajset ur ni dovolj, da si človek ustvari načrt, kako se bo zagovarjal?»

Policijski agent je dvoumno zmajal z glavo.

»To je gotovo več nego treba,« je dejal, »a glavo stavim, da naš osumljenec vobče ne misli na kak načrt.«

»Molči pač, ker ne najde ničesar verjetnega.«

»Ne, gospod preiskovalni sodnik,« je odgovoril Lecoq, »verjmite mi, da niti ne išče. Po mojem trdnem prepričanju je Guespin edinole žrtev. Trémoré mu je nastavl brezvestno past, katero se je ujel; siromak se čuti tako zadrgnjenega, da se mu zdi vsak boj zaman. Prepričan je, da bi ga otepanje le še bolj pogubilo.«

»Tudi jaz mislim tako,« je pritrdil oče Plantat.

»Pravi krivec« je povzel detektiv, »grof Hektor Trémoré.

reliki, je v zadnjem trenutku izgubil pamet. Ta zmeda je izjavela vse lokave ukane, s katerimi nas je hotel speljati na led. A ne pozabimo, da imamo posla z inteligentnim človekom, ki ni le dovolj zavraten, da si izmisli najostudnejši načrt, nego tudi dovolj brezvesten, da ga res izvrši. On ve, da hoče imeti pravica pri vsakem zločinu najmanj po enega obtoženca in ne miruje, dokler ga ne drži v pesteh; zato nam je vrge Guespina, kakor vrže lovec v stiski medvedu svojo rokavico. Morda je računal, da naša zmotna ne bo stala nesrečneža glave; vsekako je upal, da s tem pridobi nekaj časa. Dočim kosmatinec odhaja rokavico in jo obrača, se spravi zviti lovec na varno. Takšen je bil tudi grofov namen.«

Najbolj navdušeni poslušalec gospoda Lecoqa je bil gotovo corbeilski detektiv, ki ga je pravkar še tako pisano gledal. Goulard je kar srkal predstojnikove besede. Nikoli prej ni slišal tovariša, da bi govoril tako ognjevit in prepričevalno; vzravnaval se je in bočil prsi, kakor bi padal odsev vsesplošnega občudovanja tudi nanj. Ponos ga je prešinjal ob misli, da je vojniki v armadi, ki ji poveljuje takšni general!

A na žalost je bilo vse težje navdušiti preiskovalnega sodnika.

»Sami ste videli Guespinovo vedeje,« je rekel neverjetno. »Eh, gospod sodnik, vedenje ne dokazuje ničesar! Kaj ve midva, vi pa jaz, kakšno bi bilo najino vedenje, ako bi naju prišli na temelju tako strašne sumnje?»

Gospod Domini je skomignil z rameni v znak zgražanja: Lecoqova podmena se mu je zdela višek nespodobnosti!

»In vendar,« je povzel detektiv, »sva midva takorekoč domača s sodnijskim poslovanjem in pominiva vsak posebej nešteto zgledov, da je vzklilni osumljeni v prvi grozi: »Izgubljen sem!« kesneje pa se je izkazala njegova popolna nedolžnost.«

»A tak obup ne traja nikoli dva dni,« je rekel preiskovalni sodnik.

Gospod Lecoq ni odgovoril; nadaljeval je, razvemaže se čedalje bolj:

»Nu?« je podrezal gospod Domini.

»Oh!« je vzklilni policijski agent, »zakaj ne morem sam zadati Guespinu treh vprašanj!«

Preiskovalni sodnik je nagrbnil obrvi; ta predlog se mu je zdel jako drzen. Izrečno je določeno, da zasliši sodnik osumljenca brez prič, v edini prisotnosti svojega pisarja; z druge strani pa je vendar dovoljeno po prvem zaslišanju konfrontirati jetnika s pričami. So tudi izjeme v prilog funkcionarjem javne varnosti.

Gospod Domini je v misli preletel predpise, išoč slučaj, ki bi upravičil takšen korak.

»Ne vem,« je odgovoril nazadnje, »je li izpolnitev vaše želje povsem dopustna ali ne. A ker sem po svoji vesti prepričan, da je interes resnice važnejši od vseh prepisov, vam hočem dati na lastno odgovornost priliko, da izprašate svojega varovanca.«

Pozvonil je. Vstopil je sluga.

»Ali so že odvedli Guespina nazaj v zapor?« je vprašal preiskovalni sodnik.

»Ne še, gospod sodnik.«

»Prav! Recite, naj ga privedo k meni.«

Gospod Lecoq se je jedva obvladal od radosti; po svoji sodbi o značaju gospoda Dominja se ne bi bil nadejal tako točnega in presenetljivega uspeha!

»Guespin bo govoril,« si je obetal natihem, »prav gotovo da bo. Tri sredstva imam, s katerimi mu lahko razvežem jezik; ni vraga, da ne bi zaleglo vsaj eno. A preden pride,« je povzel na glas, »dovolite mi vprašanje, gospod mirovni sodnik: veste li, ali se je Trémoré po Sauvresyjevi smrti še katerikrat sestel s svojo nekdanjo ljubico?»

(Dalje prih.)

Slavenska banka

Delniška glavica: K 30.000.000.—
Rezerva: K 5.000.000.—

Obretnost vloge po najvišji obrestni meri.

Izvršuje vse bančne posle zelo ugodno.

Centrala: v lastni palači Ljubljana, Stritarjeva ulica 9.

Podružnice: Novi Sad, Ljutomer, Dolnja Lendava.

Ekspozitura: Vrhnika.

Večjo množino časopisnega papirja prodaja uprava „Jugoslavije“.

Lisičje kože

in kože divjačine sprejme v stroj, barvo in izdelavo

krznarstvo ROT, Ljubljana, Gradišče 7

kupuje kože divjačine po najvišjih cenah — Sprejema moderniziranje.

Slavenska banka d.d. podružnica (preje Jugoslovanska Union banka)

Zagreb Beograd

Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Monoštor (Baranja), Murska Sobota, Osijek, Rogaška Slatina, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Škotja Loka, Velikovec, Vršac.

Agencija: Buenos Aires (Argentina).

Afilacije: Budapest: Balkan Bank r. t. Split: Jugoslovanska industrijska banka. Wien: Bankhaus Millan Robert Alexander.

Delniška glavica in rezerve ca 200.000.000 K. Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Papirnice in trafike pozor!

Preskrbite se hitro z lepimi novimi razglednicami

Ljubljanskih trgov, umetno izdelane in po nizki ceni 100 kom. K 120.—, 400 kom. K 440.—. Dobijo se v pisarni Zvezne tiskarne, Ljubljana, Wolfova ul. 1.

Gradbeno podjetje Ing. Dukic & drug

Ljubljana, Bohoričeva ul. 20.

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

„IKA“ Brez izhlapevanja ogl. kisline. Vsaka potrata izključena. Popolno jamstvo. Razpošilja proti povzetju S. KORNGUT

Wien XIX, Weinzing. 3. Abt. S.

Mleko pasterizirano, polnomastno, z okroglo 35% tolišče; pasterizirano, polnomastno z okroglo 15% tolišče, nadalje joghurt, kefir, presno maslo in sir

vseh vrst dostavljamo na željo v mesečnem abonementu strankam na dom. Naročila naj se javijo pisмено ali ustmeno v pisarni oddelka na Dunajski cesti 29/1.

Gospodarska zveza, mlekarški oddelek.

paradižu sta bila brez obleke

ADAM IN EVA

sedaj tega ni treba, ker se dobe vsakovrstne obleke za gospode, dame in otroke v trgovini

O. BERNATOVIČ

Ljubljana, Mestni trg 5-6.

Oglasi v „Jugoslaviji“ imajo velik uspeh!

H. Suttner (Imetnik Henri Maire) v Ljubljani št. 8.

Največji davki,
katere plačate vam nastanejo, ako ne gledate na to, kje nakupujete, izgubite denar in imate poleg tega večkrat še sitnosti. Poskusite enkrat z ilustriranim katalogom tvrdke H. Suttner (Imetnik Henri Maire) v Ljubljani, Marini trg 8. Ta vam svetuje resnično dobre ure, specialne znanke „JKO“ iz lastne tvornice v Šviciji, kakor tudi druge dobre zepne ure, verižice, prsane, zapestnice, uhane, namizno orodje, kršna in bimske darila in vsa druga zlatino in srebrnino. Pa tudi potrebne predmete, kakor n. pr. škarje, nože, brivice, lasestrizne in brivske stroje, stekloreze, doze za tobak, svaičice in smodke, nadišče in denarnice kupite dobro in ceno pri tvrdki.

MODELE ČEVLJEV v celih serijah iz lepenke, po modernih kopiranih oblikah ali ameriških oblikah izrezane, dobavlja za tvornice obuvale in čevljarjev. Apartne, elegantne oblike. Velikanska izbira novitet za vsako sezono.

ZGORNJE DELE izdelujem iz od naročnika mi doposlana materijala prvovrstno, hitro in poceni. Posebna delazmožnost v montiranju zgornjih delov za TOVARNE OBUVALA, nakup, reparatura in prodaja ČEVLAJSKIH STROJEV.

Zahtevajte prospekte od RALPH F. RICHTER, Subotica VI.

POUCEVANJE v vseh strokah moderne, mehanične izdelave obuvale.

ZAHTEVajte PROSPEKTE!

Jadranska banka - Beograd.

Delniška glavica: Din 60,000.000.

Rezerva: Din 30,000.000.

Bled

Cavtat

Celje

Dubrovnik

Ercegnovi

Jelsa

Podružnice:

Jesenice

Korčula

Kotor

Kranj

Ljubljana

Maribor

Metković

Prevalje

Sarajevo

Split

Sibenik

Tržič

Zagreb

AMERIKANSKI ODDELEK.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.

BANKO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerta

Natales, Porvenir.

Maraskino Morpurgo.

Priporočamo:

Cognac Dalmatia Medicinal

in druge izbrane likerje, žganja, ekstrakte in sirupe.

Prva dalmatinska odlikovana parna destilacija

V. MORPURGO, SPLIT

Zastopnik: Adolf Kordin, Ljubljana, Beethovnova ulica 1.

Potniki v Ameriko, pozor!

UNITED - AMERICAN - LINES - INC.

prevažata potnike z najnovejšimi brzoparniki preko:

Hamburga, Southamptona in Cherbourga

v New-York.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja

SIMON KMETEC, zastopnik za Slovenijo

Ljubljana, Kolodvorska ulica 26,

„SINTA“

Splošna Industrijska in trgovska družba z o. z.
LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 15

dobavlja iz skladišča ali tovarne:

Gospodarske stroje in razno orodje, stroje in druge potrebščine za mekarstvo

Nosilce, betonsko železo, lite cevi, žico, strešno lepenko

Vse vrste železa, pločevin, žebeljev

Različna orodja, okove za zgradbe ter razne hišne in kuminske potrebščine

Motorje vseh vrst za pogon z bencinom, sirovim oljem in s paro

Cele naprave za izdelovanje plina in briketov

Tračnice, ogibe, vozove in vse druge potrebščine industrijskih železnih

Cevi za vodovode in plin ter vse tozadevne armature.

Najugodnejša nabavna prilika za trgovce in

industrije po tvorniški ceni.

Električni stroji

proizvod A E G, električni števeci proizvod A E G, žarnice Tungsram, vse elektrotehne potrebščine v zalogi po ugodnih cenah. Elektrotehna tvrdka

Karol Florijančič, Celje,

Proračuni brezplačno!

Novost za Jugoslavijo!

Ravnokar došlo nepremočljivo:

Impregnirano blago za dežne plašče, športne jopiče za dame in gospode, kolesarske in avtomobilne jopiče, ter pelerine za šolarje

izdeluje v lastni delavnici po meri in en gros

F. Potočnik

krojačnica za dame in gospode

Ljubljana, Selenburgova ulica 6.

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana

špedicijska pisarna

Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga južne železnice. Brzovozni in tovorni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zacinjenje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzojavi: Ranzinger.

Interurban telefon 60.

ŽIVINO

govejo, prašiče, ovce itd. prevzema pod ugodnimi pogoji v komisijo. - Natančna pojasnila pri tvrdki

J. SUCHARDA, veleklavnicar, PRAG-KARLIN, ČSR.

Poziv

na novo emisijo delnic „JUGOSLOVENSKOG NOVINSKOG d. d.“ v ZAGREBU.

Izvršujoč sklep konstituirajočega glavnega zborovanja od 28. maja 1922 ter pozivom na sklep seje ravnateljstva od 17. julija 1922 objavlja podpisani odbor s tem

Poziv na vplačilo nove emisije delnic „Jugoslovenskog novinskog d. d.“

in to od Din 1,500.000— na Din 2,500.000—

z izdajo novih 100.000 delnic po nom. Din 100—.

Emisija delnic se bo izvedla pod sledečimi pogoji:

1. Stari delničarji imajo pravico na vsako staro delnico po eno delnico nove emisije po tečaju od Din 100— po komadu, ter Din 10— vpisnine po delnici.

2. Z delnicami, katere po starih delničarjih ne bodo optirane, razpolaga Upravni Odbor na ta način, da jih prepusti subsribentom nove emisije, ki dosedaj niso bili delničarji „Jugoslovenskog novinskog d. d.“ po nominali ter Din 15— vpisnine po delnici, pri tem si Upravni Odbor pridrži pravo repartitije.

3. Delničarji, kateri žele izvršiti svoje pravice opcije, dolžni so predložiti svoje stare delnice na prekolovanje v času od 1. do 30. septembra 1922 in sicer pri onem denarnem zavodu, pri katerem so do sedaj vplačevali za naše društvo ali pri enem od zavodov, pri katerem se vrši vpis sedanje emisije.

4. Vpisovanje nove emisije delnic „Jugoslovenskog novinskog d. d.“ začena s 15. septembrom t. l. in traja do 31. decembra 1922.

5. Vpis in vplačilo nove emisije vršilo se bo na sledeči način: pri vpisovanju se vplača 50% od vsake delnice ter Din 10— oziroma Din 15— vpisnine po komadu; vplačilo preostalih 50% mora sledeti najpozneje do 31. januarja l. 1923.

6. Na položena vplačila se bo izdalo začasno potrdilo, a pri vplačilu celokupnega iznosa delnica društva.

Ta emisija je deležna dobička tekočega leta.

7. Za uplačevanje fungira: „Jadranska banka d. d.“, Beograd; „Prva Hrvatska Štedionica“, Zagreb; „Francusko-Srpska banka A. D.“, Beograd; „Hrvatska Eskomptna banka d. d.“ Zagreb; „Slavenska banka d. d.“ Zagreb; „Jugoslavenska banka d. d.“ Osijek ter vse njihove podružnice.

ZAGREB, dne 5. septembra 1922.

Upravni Odbor „Jugoslovenskog novinskog d. d.“ v Zagrebu.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov

za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava:

Prima čehoslov. in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15.

Prodaja nepremičnin,

v najbolj prometni ulici ZAGREBA, sestojete iz:

ene velike hiše na ulico, na dvorišču 2 novozgrajeni zgradbi za stanovanje in velika delavnica z električno razsvetljavo, dva velika dvorišča, velik vrt, električne železnice do hiše. — Ves prostor obsega 4200 m². Objekt se nahaja na izborni poziciji in je prikladen za veletrgovino gradbenega materijala, lesa, žita, sena itd. Donaša letno Din 175.000— najemnine. Cena Din 875.000—. Natančneje pri lastniku.

J. PREBIL, ZAGREB, Nikoličeva ulica 10.

Emil Adamič: **16 jugoslovanskih narodnih pesmi**

I. del (moški zbori) je ravnokar izšlo. Cena partituri 10 Din.

Naroča se pri

ZVEZNI KNJIGARNI, Ljubljana, Marijin trg 8.

☞ Pevska društva segajte pridno po njih! ☞

Inserati v „JUGOSLAVIJI“ imajo velik uspeh!